

สินไซ วัดไชยศรี

Sinxay of Wat Chaisri

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม

สินไชวัดไชยศรี Sinxay of Wat Chaisi

บรรณาธิการ ผศ. ดร.ทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์

เรียบเรียง พระครูบุญชยากร, ผศ.เฉลิมเกียรติ มินา, ผศ. ดร.ทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์

พิสูจน์อักษร ติตารัตน์ สีหะเกรียงไกร, วรธนะ ปัญบุตร, Xiaoling Zhang

ถ่ายภาพ ประยนต์ ช่างเกวียน, ทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์

ภาพลายเส้น ทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์

ออกแบบปก-รูปเล่ม โสงสินไช

พิมพ์ครั้งแรก กันยายน 2568

จำนวนพิมพ์ 2,000 เล่ม

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

พระครูบุญชยากร.

สินไชวัดไชยศรี = Sinxay of Wat Chaisi.-- ขอนแก่น : โสงสินไช, 2568.

110 หน้า.

1. วรรณกรรมพื้นบ้าน. I. เฉลิมเกียรติ มินา, ผู้แต่งร่วม. II. ทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์, ผู้แต่งร่วม. III. ชื่อเรื่อง.

398.2

ISBN 978-616-94809-1-4

จัดพิมพ์โดย

สำนักพิมพ์โสงสินไช บ้านเลขที่ 257 หมู่ 17 ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น

จังหวัดขอนแก่น 40000 โทรศัพท์ : 089-499-2256

อีเมล : songwitpimpakun@gmail.com

facebook : โสงสินไช

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์คลังน่านาวิทยา ขอนแก่น ประเทศไทย

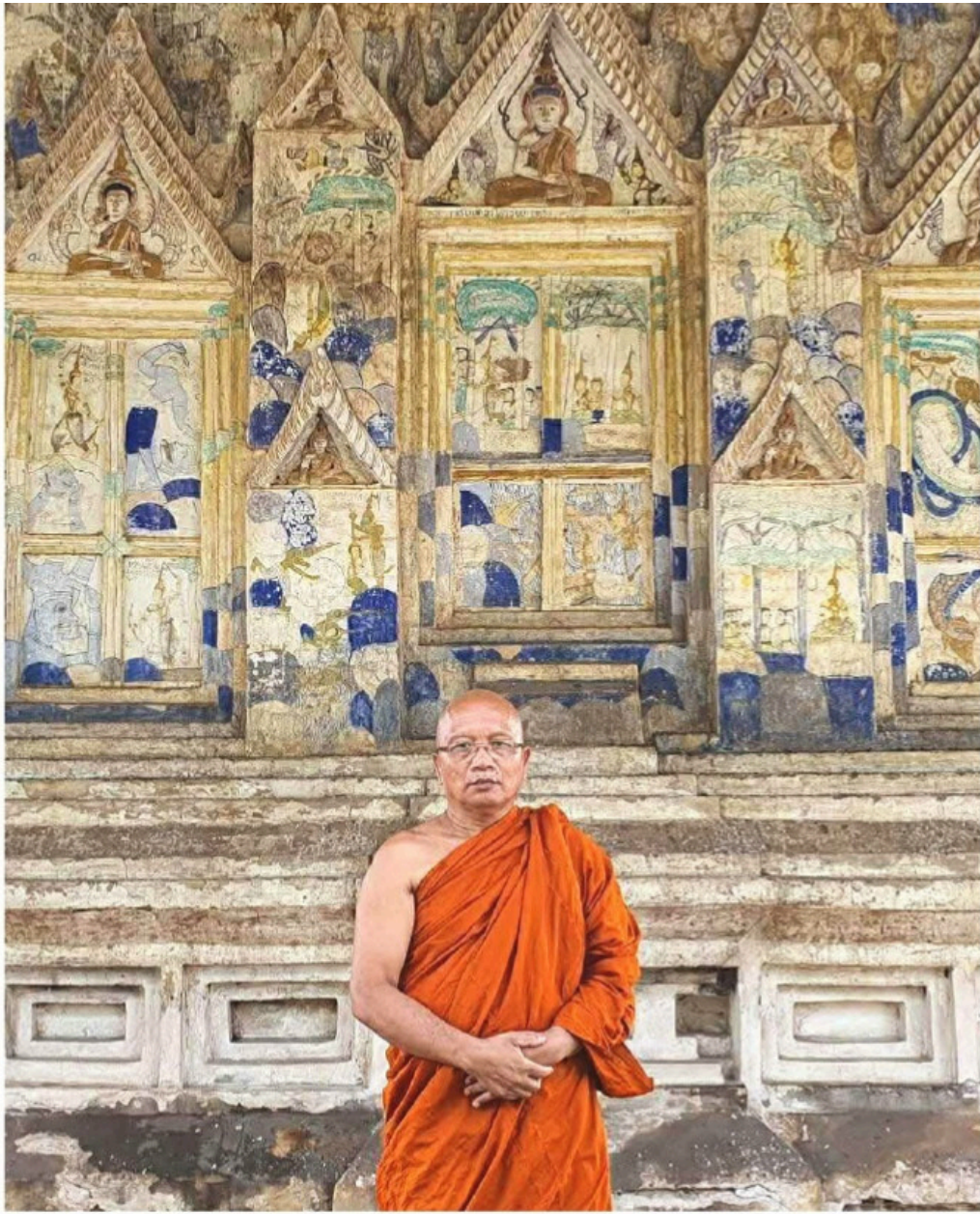
สิมวัดไชยศรี พ.ศ.2568 ภาพถ่ายโดย ประยงค์ ช่างเกวียน

คำปรารภ

หนังสือสินไซ วัดไชยศรีเล่มนี้ จัดพิมพ์ขึ้นภายใต้โครงการผลิตสื่อเพื่อการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยการสนับสนุนงบประมาณจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแพร่เกี่ยวกับเรื่องราวของวรรณกรรมสินไซ ซึ่งปรากฏเป็นภาพจิตรกรรม หรือรูปแต้มที่ผนังสิมวัดไชยศรี มีลักษณะเป็นศิลปะแบบพื้นบ้าน มีทั้งความเรียบง่ายลายเส้นเป็นธรรมชาติและใช้สีที่หาได้ในท้องถิ่น ที่สำคัญคือสามารถสื่อสารเรื่องราวของวรรณกรรมสินไซออกมาได้อย่างสมบูรณ์

ดังนั้น วัดไชยศรี ในฐานะที่เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชนและบุคคลทั่วไป จึงได้พยายามใช้เรื่องราววรรณกรรมสินไซ สื่อแสดงถึงคุณค่าภูมิปัญญาที่ปรากฏสอดแทรกอยู่ในหลากหลายมิติ เช่น เกี่ยวกับคุณธรรมด้านความกตัญญูตเวที ความกล้าหาญในการทำความดี การปฏิบัติตามจารีตประเพณีอันดีงาม รวมถึงเรื่องบาปบุญคุณโทษ อันเป็นสาระสำคัญของเรื่อง เป็นต้น

หนังสือสินไซ วัดไชยศรีเล่มนี้ จึงเป็นอีกช่องทางหนึ่ง ที่จะใช้สื่อสารสาระสำคัญของเรื่องราวสินไซให้แก่ผู้ที่สนใจใคร่ในการศึกษาเรียนรู้หรือรับรู้ ส่วนเนื้อหาและรูปภาพประกอบทั้งหมด ได้เน้นเฉพาะเจาะจงถึงความเป็นเรื่องราววรรณกรรมสินไซของวัดไชยศรีเท่านั้น ด้วยการใช้นวนจากหนังสือถอดรหัสรูปแต้มวัดไชยศรี ที่จัดพิมพ์เมื่อปี พ.ศ.2562 และปี พ.ศ.2566 อันเป็นฉบับภาษาไทย นอกจากนี้ยังได้เรียบเรียงเป็นภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในวงกว้างเพิ่มมากขึ้น จากนวนหนังสือ Sinxay : Hup Team of Wat Chaisi ซึ่งจัดพิมพ์เมื่อปี ค.ศ.2024 (พ.ศ.2567) มารวมไว้ในหนังสือสินไซวัดไชยศรีเล่มเดียวกัน ได้ผ่านการปรับปรุงตรวจทานจากคณะทำงานและผู้ทรงคุณวุฒิมาเป็นลำดับ เพื่อให้เกิดความถูกต้องสมบูรณ์มากที่สุด

จึงขออนุโมทนา ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำหนังสือสินไซวัดไชยศรี
ทุกท่านและทุกหน่วยงาน ถือเป็นคุณูปการต่อการรักษาสืบทอดภูมิปัญญา
วรรณกรรมเรื่องสินไซของวัดไชยศรี ให้เป็นมรดกภูมิปัญญาอันทรงคุณค่า
คู่วิถีชุมชนและสังคมตลอดจนประเทศชาติสืบไป

พระครูบุญชยากร

ประธานแหล่งเรียนรู้ชุมชนคุณธรรมวัดไชยศรี

สารบัญ

คำปรารภ	
สินไช : มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนสาวะถี	2
ชุมชนสาวะถี	4
วัดไชยศรี	6
อุโบสถ (สิม) วัดไชยศรี	9
ฮูปแต้มอีสาน	12
ฮูปแต้มสินไช วัดไชยศรี	16
เรื่องย่อสินไช	18
นำชมฮูปแต้มสินไช วัดไชยศรี	21
Sinxay : The Cultural Heritage	54
The History of Sinxay	55
Hup Taem of Wat Chaisi	56
Sinxay's Synopsis	60
The Story of Sinxay from Hup Taem of Wat Chaisi	64
Glossary	107

สังข์

สินไห

สีโท

สินไช :

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนลาวะถี*

สินไช หรือ สังข์ศิลป์ชัย เป็นวรรณกรรมนิทานอายุหลายร้อยปี ยังไม่ทราบแน่ชัดว่ามีแหล่งกำเนิดที่ใด พบแพร่หลายอยู่ในประเทศเมียนมา ลาว ไทย และกัมพูชา เป็นที่นิยมมากที่สุดในพื้นที่ลุ่มน้ำโขง โดยเฉพาะภาคอีสานของประเทศไทย และประเทศลาว เดิมเล่าเรื่องอย่างนิทานทั่วไป (มุขปาฐะ) ภายหลังกนำมาแต่งเป็นวรรณกรรมลายลักษณ์ในรูปแบบร้อยแก้วและร้อยกรอง สินไช สำนวนภาคอีสานมีลักษณะร่วมกับสำนวนในประเทศลาว ได้รับความนิยมน้อยกว่าแพร่หลายมากกว่าสำนวนอื่น ๆ ชาวบ้านอีสานเชื่อว่าสินไชเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอดีตชาติของพระพุทธเจ้าเช่นเดียวกับนิทานพื้นบ้านอีกหลายเรื่องที่ถูกผูกโยงเข้ากับคติความเชื่อทางพุทธศาสนา

สินไชเป็นวรรณกรรมพื้นบ้านที่สะท้อนคุณค่าและภูมิปัญญาของประชาชนสองฝั่งแม่น้ำโขง โดยมีเนื้อหาเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต ความเชื่อ และศิลปะในชุมชน เนื้อเรื่องเล่าถึงการผจญภัยของตัวละครเอกผู้มีชะตากรรมพิเศษพร้อมแฝงคติธรรม เช่น ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ และการต่อสู้กับอุปสรรคด้วยความอดทน เนื้อหาสะท้อนแนวคิดเรื่องความยุติธรรมและการทำความดีเพื่อสังคม

*ปรับจากเอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการการบริหารจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง สังข์ศิลป์ชัย

11 มีนาคม 2568 ณ วัดไชยศรี จังหวัดขอนแก่น

ในอดีตชุมชนสาวะถีได้นำเรื่องราวของสินไชมา
บ่มเพาะคุณธรรมผ่านการเทศนาของพระภิกษุสงฆ์ ฮูปแต้ม
(ภาพวาด) บนฝาผนังโบสถ์ ปราชญ์และศิลปินพื้นบ้านได้นำ
มาสร้างความบันเทิงในรูปแบบการอ่าน การเล่า และการลำ
ปัจจุบันยังถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์
ในชุมชน โดยการประยุกต์เข้ากับชีวิต วัฒนธรรมหลากหลาย
รูปแบบ ช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้ถึงค่านิยม อุดมการณ์
และอัตลักษณ์ของท้องถิ่น

สินไชจึงไม่ได้เป็นเพียงวรรณกรรม แต่ยังเป็นสื่อที่
เชื่อมโยงคนในชุมชนเข้ากับมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า
และมีบทบาทสำคัญในการสืบทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น

ชุมชนสาวะถี

บ้านสาวะถี ตั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัดขอนแก่น ไปทางทิศตะวันตกราว 20 กิโลเมตร เดิมเรียกว่า “สาวัดถี” ทางราชการได้เปลี่ยนมาใช้สาวะถีเมื่อปี พ.ศ.2480 แต่ในระยยะเวลานั้นชาวบ้านก็ยังคงใช้ชื่อว่าสาวัดถีอยู่เช่นเดิมจนถึงปี พ.ศ.2490 คณะสงฆ์และชาวบ้านจึงเปลี่ยนมาใช้ชื่อสาวะถีตามทางราชการ ส่วนโรงเรียนบ้านสาวะถี ยังคงรักษาชื่อเดิมต่อท้ายชื่อโรงเรียนไว้ว่าโรงเรียนบ้านสาวะถี (สาวัดถีราษฎร์รังสฤษดิ์) ต่อมาสาวะถีได้ถูกยกขึ้นเป็นชื่อของตำบลสาวะถี กระทั่งปี พ.ศ.2550 ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลสาวะถี

สาวะถีเป็นชุมชนเก่าแก่แห่งหนึ่งของจังหวัดขอนแก่น สันนิษฐานว่ามีอายุไม่ต่ำกว่า 200 ปี เป็นชุมชนที่มีความสำคัญทั้งในด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี ภูมิวัฒนธรรม และศิลปะพื้นบ้าน

ด้านโบราณคดี เคยเป็นที่ตั้งของชุมชนโบราณหลายยุค ปรากฏหลักฐาน เช่น บริเวณที่ชาวบ้านเรียกว่า “โนนเมือง” จากหลักฐานการขุดค้นโดยกรมศิลปากรระบุว่า พื้นที่แห่งนี้เคยเป็นที่ตั้งของเมืองโบราณยุคทวารวดี อีกทั้งยังพบหลักฐานย้อนหลังไปถึงยุคก่อนประวัติศาสตร์และยุคประวัติศาสตร์ แสดงให้เห็นว่าพื้นที่นี้มีร่องรอยการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มาตั้งแต่สมัยโบราณ

ด้านภูมิวัฒนธรรม ชุมชนสาวะถีตั้งอยู่บนพื้นที่เนินสูง โดยรอบเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีลำห้วยไหลผ่านหลายสาย มีแหล่งน้ำหลายแห่งกระจายอยู่ในพื้นที่ มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตรทำไร่ทำนา ทำให้มีผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยจำนวนมาก จนกลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่

ซึ่งผู้คนส่วนใหญ่มีคติความเชื่อทั้งในเรื่องของลัทธิผีและพราหมณ์ แต่ที่สำคัญมากที่สุดคือนับถือพระพุทธศาสนา วัดจึงกลายเป็นศูนย์กลางของชุมชนมาตั้งแต่อดีต โดยมีวัดในชุมชน 2 วัด คือ วัดโพธิ์ชัย หรือที่ชาวบ้านในสมัยก่อนนิยมเรียกว่า วัดเหนือ และวัดไชยศรีซึ่งเดิมนิยมเรียกอีกชื่อว่าวัดใต้ ด้วยอิทธิพลของพระพุทธศาสนาเอง ทำให้ผู้คนในชุมชนปฏิบัติตามจารีตประเพณี สัมพันธ์เชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนาเป็นหลัก นอกจากวัดทั้ง 2 แห่งแล้ว ยังมีสถานที่สำคัญที่แสดงถึงความเชื่อของคนในชุมชน เช่น ดอนปู่ตา เหล่าพระเจ้า โนนเมือง และอุ่มหมากป้อม

ด้านศิลปวัฒนธรรม ปรากฏงานพุทธศิลป์ งานช่างและศิลปะพื้นบ้านหลากหลายแขนง โดยเฉพาะหมอลำ ศิลปะพื้นบ้านที่ได้รับความนิยมทั้งในอดีตและปัจจุบัน ชุมชนสาวะถีจึงได้ชื่อว่าเป็นหมู่บ้านหมอลำ มีบรมครูหมอลำในยุคแรก ไม่ว่าจะเป็นหมอลำแข่ง นามคັນที หมอลำประสงค์ เหลาหา หมอลำปิ่น นามตะ หมอลำบัว แก้ววิเศษ ในยุคต่อมาก็มีหมอลำค่านาง แจ็กมา หมอลำอังกาน แก้ววิเศษและหมอลำระเบียบ พลกล้า ผู้ก่อตั้งวงหมอลำคณะระเบียบวาทะศิลป์ ซึ่งเป็นที่นิยมและมีชื่อเสียงอยู่ในปัจจุบัน

นอกจากนี้ ชุมชนสาวะธียังมีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและความสำคัญ ได้แก่ วรรณกรรมหรือนิทานเรื่องสินไซหรือสังข์ศิลป์ชัย ที่สะท้อนถึงความเชื่อ ความศรัทธา อุดมการณ์และความบันเทิงผ่านอุปแต้มหรือจิตรกรรม ผ่านหมอลำสินไซและการเทศนาโดยเฉพาะอุปแต้มสินไซบนฝาผนังสีมของวัดไชยศรี ซึ่งได้ถูกยกขึ้นเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนและจังหวัดขอนแก่น ดังที่ปรากฏอย่างแพร่หลายอยู่ในปัจจุบัน

สิมวัดไชยศรี พ.ศ.2568 ภาพถ่ายโดย ประยงค์ ช่างเกวียน

วัดไชยศรี ตั้งอยู่หมู่ที่ 8 บ้านสาวะถี ตำบลสาวะถี อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ตามหลักฐานทางคณะสงฆ์ตั้งวัดเมื่อปี พ.ศ.2408 มีพื้นที่ 10 ไร่ 2 งาน สมัยก่อนชาวบ้านนิยมเรียกว่าวัดใต้ เพราะตั้งอยู่หมู่ที่ 8 ซึ่งสมัยนั้นเรียกว่าคุ้มใต้ (ใต้ หมายถึงที่ลาดต่ำ) ตามคำบอกเล่าว่าสถานที่ตั้งวัดครั้งแรกอยู่บริเวณที่เป็นสถานที่ตั้งของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสาวะถีในปัจจุบัน ด้วยเหตุใดไม่ปรากฏแน่ชัด ต่อมาได้ย้ายวัดมาทางทิศตะวันตกของพื้นที่เดิม โดยเป็นที่ดินติดกัน ห่างเพียงมีถนนคั่น ส่วนพื้นที่วัดเดิมได้ถูกทิ้งร้างหลายปี

ต่อมาทางวัดจึงได้บริจาคพื้นที่วัดร้างเดิมให้หน่วยงานราชการ เพื่อตั้งเป็นสุศาลาหรือสถานือนามัยในสมัยนั้น กระทั่งปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสาวะถี พร้อมได้รื้อกุฏิไม้หลังใหญ่ของวัดหลังหนึ่ง เพื่อนำไม้ไปสร้างเป็นที่ทำการสุศาลาหรือสถานือนามัยเป็นหลังแรก เนื่องจากสมัยนั้น ทางราชการยังไม่มียงบประมาณในการก่อสร้างวัดและชุมชนจึงร่วมกันสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

เจ้าอาวาสวัดไชยศรีรูปแรกไม่ปรากฏหลักฐาน เพราะตอนตั้งวัดในพื้นที่เดิม ยังไม่มั่นคงถาวร ครั้นถึงสมัยของหลวงปู่อ่อนสาหรือที่ชาวบ้านเรียก **ครูบาอ่อนสา** จึงปรากฏหลักฐานทางการปกครองและถือว่าหลวงปู่อ่อนสาเป็นเจ้าอาวาสรูปแรกของวัดไชยศรี ในสมัยหลวงปู่อ่อนสาวัดมีความเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านปริยัติและปฏิบัติของพระภิกษุสามเณร รวมถึงด้านศิลปวัฒนธรรม จาริตประเพณี ทำให้วัดไชยศรีขณะนั้นมีพระภิกษุสามเณรจำวัดจำนวนมาก จึงมีการจัดกิจกรรมระหว่างวัดและชุมชนอย่างสร้างสรรค์ ส่งผลให้เกิดความเจริญเกือบทุกด้าน

ด้วยความสามารถในงานช่างทั้งก่อสร้างและแกะสลักของหลวงปู่อ่อนสา ซึ่งพระสงฆ์สมัยนั้นต้องศึกษาหาความชำนาญไว้เพื่อสร้างวัด ท่านจึงได้สร้างถาวรวัตถุ เพื่อใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาพร้อมกับชุมชน เช่น กุฏิ ศาลาการเปรียญ (หอแจก) โบสถ์ (สิม) ซึ่งล้วนเกิดจากการออกแบบและทักษะสร้างสรรค์งานช่างของหลวงปู่อ่อนสาแทบทั้งสิ้น สิ่งปลูกสร้างเหล่านั้นที่ยังปรากฏให้เห็นในปัจจุบัน คือ โบสถ์หรือสิมที่มีภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องสินไชเขียนหรือแต้มเอาไว้ เป็นมรดกภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่ง หลวงปู่อ่อนสาได้มรณภาพเมื่อปี พ.ศ.2491

เมื่อสิ้นหลวงปู่อ่อนสาเจ้าอาวาสรูปเดิม เจ้าอาวาสรูปต่อมา คือ หลวงปู่เปลี่ยน ฐิตะปัญโญ ท่านก็ยังนำชาวบ้านสานต่อความเจริญของวัด และชุมชนได้เป็นอย่างดี เนื่องด้วยชาวบ้านมีศรัทธาเลื่อมใสในตัวท่านมาก อีกทั้งหลวงปู่เปลี่ยนยังเป็นพระอุปัชฌาย์และมีตำแหน่งทางการปกครอง เป็นเจ้าคณะตำบลสวาทอีกด้วย โดยท่านมรณภาพเมื่อปี พ.ศ.2503

หลังการมรณภาพของหลวงปู่เปลี่ยน ฐิตะปัญโญ พระและชาวบ้าน ได้พยายามช่วยกันสืบสานพัฒนาวัดมาโดยตลอด แต่ยังไม่สมบูรณ์แข็งแรง เช่นเดิม เนื่องจากขาดพระที่จะเป็นผู้นำในการพัฒนาเหมือนยุคแรก อีกทั้งยังประสบปัญหาสะสมกันมาหลายด้าน จนราวปี พ.ศ.2530 ก็แทบ จะหาพระภิกษุสามเณรมาจำพรรษาไม่ได้ นับเป็นช่วงเวลาที่วัดไชยศรี เลื่อมถอยและสูญเสียโบราณวัตถุและศิลปวัตถุอย่างมาก เพราะขาดความ เข้าใจและการดูแลรักษาที่ดี ที่สำคัญชุมชนได้สูญเสียศูนย์รวมใจไปแทบจะ หมดสิ้น

ปี พ.ศ.2532 ชาวบ้านได้นิมนต์พระอาจารย์วสันต์ มหาบุญโญ (พระครูบุญชยากร เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน) มาจำพรรษาที่วัดไชยศรีอัน เป็นวัดบ้านเกิดของท่าน เนื่องจากขณะนั้นท่านได้อุปสมบทอยู่ที่จังหวัด นครพนมและรับนิมนต์มาจำพรรษาอยู่ที่วัดไชยศรี และได้รับการแต่งตั้งเป็น เจ้าอาวาสเมื่อปี พ.ศ.2537 ท่านได้นำพระสงฆ์ สามเณรและชาวบ้านฟื้นฟู ปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุภายในวัดไชยศรี ทั้งด้านฮิตคองประเพณี ศิลปวัฒนธรรม พลิกฟื้นภูมิปัญญาของชุมชนให้กลับมามีบทบาทในเชิงสร้างสรรค์ต่อวิถีชุมชน ตลอดจนได้พัฒนาต่อยอดคุณค่าเหล่านั้นให้ร่วมสมัย เข้าถึงคุณค่าและนำมาใช้ ให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสม จนวัดไชยศรีกลับมาเป็นศูนย์รวมใจของชุมชน กลายเป็นแหล่งเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปะและวัฒนธรรม ดังปรากฏอยู่ใน ปัจจุบัน

อุโบสถ (สิม) วัดไชยศรี

สิม (โบสถ์, อุโบสถ) เป็นภาษาถิ่นภาคอีสาน กร่อนเสียงมาจากคำว่า สิวา หรือ เสมา ซึ่งเป็นหลักเขตที่บ่งบอกว่าเป็นเขตสังฆกรรม

สิมวัดไชยศรี ไม่พบข้อมูลปีที่สร้าง แต่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ.2449 และได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนและกำหนดที่ดินโบราณสถานในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 118 ตอนพิเศษ 127 ง วันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ.2544 พื้นที่โบราณสถาน ประมาณ 3 งาน 29.7 ตารางวา (สำนักศิลปากรที่ 8 ขอนแก่น, 2563)

สิมวัดไชยศรีจัดเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอีสานที่สร้างขึ้นในช่วงกลางพุทธศตวรรษที่ 25 ตามประวัติหลวงปู่อนสาซึ่งเป็นเจ้าอาวาสในขณะนั้น เป็นผู้ออกแบบและควบคุมการก่อสร้าง ด้วยท่านเป็นผู้มีฝีมือด้านงานช่าง ทั้งสถาปัตยกรรมและประติมากรรม สิมหลังนี้จึงมีความโดดเด่นในเชิงช่าง ดังนี้

1. **สถาปัตยกรรม** เป็นชนิดสิมที่บ ตัวอาคารก่ออิฐถือปูนอยู่ในผังสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาด 3 ห้อง ตั้งอยู่บนฐานสูงมีมุขยื่นออกมาด้านหน้า เดิมมุขหลังคาด้วยแผ่นไม้ที่เรียกว่า “แป้นเกล็ด” มีบันไดทางขึ้นด้านหน้า รวบบันไดเป็นรูปม้าก่ออิฐฉาบปูน ผนังด้านข้างเจาะช่องหน้าต่างจริงเฉพาะช่องกลาง พื้นที่อาคารด้านนอกต่อหลังคาพาไลยื่นออกมาและมีรั้วระแนงไม้ที่ประดับด้วยแผ่นไม้แกะสลักเป็นรูปม้าล้อมรอบ ภายหลังมีการเปลี่ยนทรงของหลังคา รื้อม้าประดับรวบบันไดและรั้วระแนงไม้ ออก แล้วจึงก่อกำแพงแก้วเพิ่มเติม

ลิมวัดไชยศรีในยุคแรกมีบันไดทางขึ้นด้านหน้าราวบันไดเป็นรูปม้าก่ออิฐฉาบปูน (ขวา)
ด้านข้างมีรั้วระแนงไม้ที่ประดับด้วยแผ่นไม้แกะสลักเป็นรูปม้าล้อมรอบลิม (ซ้าย)

ถ่ายภาพปี พ.ศ. 2520 โดย อาจารย์ไพโรจน์ สโมสร

2. จิตรกรรมฝาผนัง หรือ **ฮูปแต้ม** วาดเติมพื้นที่ทั้งผนังด้านนอกและด้านในของอาคาร ด้วยเทคนิคการใช้สีขาวทารองพื้นก่อนร่างภาพ ระบายด้วยสีฝุ่น วรรณะเย็น ได้แก่ คราม (น้ำเงิน) เหลือง ขาว เขียว น้ำตาล เทา และดำ เนื้อเรื่องส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับ เรื่องสังข์ศิลป์ชัย หรือ สินไซ ความโดดเด่นของฮูปแต้ม วัดไชยศรี คือ แสดงเนื้อหาเรื่องสินไซครบถ้วนสมบูรณ์มากที่สุดเท่าที่หลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน แม้จะลำดับภาพและเรื่องราวไม่ต่อเนื่องกัน แต่ช่างได้ใช้กลวิธีการบรรยายภาพด้วยตัวอักษรไทยน้อยประกอบ สันนิษฐานว่าหลวงปู่อ่อนสาได้ศึกษาเรื่องราวจากหนังสือผูกใบลานแล้วจึงกำหนดตำแหน่งของภาพที่จะวาดลงผนัง ส่วนจิตรกร หรือ “ช่างแต้ม” นั้น เป็นชาวอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม นำโดยนายทอง ทิพย์ชา และคณะ

นอกจากเรื่องสีน้ไขแล้วยังวาดภาพพระพุทธรูปประทับนั่งเหนือซุ้ม
หน้าต่างที่ผนังด้านนอก ภาพชุกงักงันหา-ชาติในเรื่องพระเวสสันดรที่ผนัง
ด้านใน ภาพนรกภูมิ และภาพนายทวารบาลขนาด 2 ข้างประตูที่ผนังด้านหน้า

3. พระพุทธปฏิมาประธาน หรือ พระประธานภายในสิม เป็น
ศิลปะพื้นบ้าน ก่ออิฐถือปูนทั้งองค์ ประดิษฐานบนฐานชุกชี พุทธลักษณะ
เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย พระอิริยาบถนั่งขัดสมาธิ พระหัตถ์ขวาวาง
คว่ำลงที่พระชานุ พระหัตถ์ซ้ายหงายวางบนพระเพลา

พระพุทธปฏิมาประธานภายในสิมวัดไชยศรี

รูปแต้มอีสาน

รูปแต้ม เป็นภาษาถิ่นอีสาน หมายถึง ภาพวาด หรือ ภาพเขียน ภาษาทางการ เรียก จิตรกรรม

รูป หมายถึง รูป แต้ม หมายถึง วาด หรือ ระบาย

จิตรกร หรือ คนวาด เรียกว่า “ช่างแต้ม”

ในภาคอีสานพบรูปแต้มบนผนังถ้ำในยุคก่อนประวัติศาสตร์ และรูปแต้มที่สร้างขึ้นเพื่อแสดงถึงความศรัทธาในพระพุทธศาสนา เช่น รูปแต้มบนฝาสิม (โบสถ์) รูปแต้มบนธรรมาสน์ รูปแต้มบนตู้คัมภีร์ รวมถึงรูปแต้มบนผืนผ้า (ผ้าพะเหวด) ภาคกลางเรียก ภาพพระบฏ

รูปแต้มบนฝาสิม หรือ จิตรกรรมฝาผนัง (mural painting) ในอุโบสถ (โบสถ์) ในภาคอีสาน กำลังได้รับความสนใจมากขึ้นในยุคปัจจุบัน ด้วยมีความโดดเด่นเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ภูมิวัฒนธรรม ศาสนา และศิลปกรรมของผู้คนในพื้นที่ ภาคอีสานได้เป็นอย่างดี สามารถสื่อสารเรื่องราว คติความเชื่อ ค่านิยม รสนิยมของคนอีสานออกสู่สังคมภายนอก ด้วยลักษณะงานศิลป์ที่สะท้อนความงามแบบเรียบง่าย ตรงไปตรงมา สอดคล้องกับความเป็นศิลปะบริสุทธิ์ นอกจากนี้ยังแสดงถึงคุณค่าผ่านกระบวนการศิลป์ ที่เรียกว่า “ศิลปะสาธารณะกุศล” ที่ชุมชนชาวพุทธร่วมกันสร้างขึ้นด้วยจิตอันเป็นกุศล ตามแนวทางสุนทรียภาพเชิงพุทธ คือ มีความงามในทุกขั้นตอน ประกอบด้วยความงามในเบื้องต้น คือ งามด้วยเจตนาอันเป็นกุศล ความงามในท่ามกลาง คือ งามจากการร่วมมือร่วมใจกันสร้าง และความงามในเบื้องปลาย คือ งามจากการใช้ประโยชน์ร่วมกัน อันเป็นอานิสงส์ที่เกิดขึ้นจากการร่วมคิด ร่วมสร้าง และร่วมรับผลประโยชน์

ฮูปแต้มบนฝาสิมในภาคอีสานที่มีอายุร่วมร้อยปีขึ้นไปหลงเหลืออยู่ไม่น้อยกว่า 100 แห่ง แต้มโดยช่างแต้มพื้นถิ่น ช่างแต้มจากส่วนกลาง และช่างแต้มชาวเวียดนาม (ช่างญวน) รูปแบบที่ปรากฏจึงปรากฏทั้งแบบพื้นบ้าน แบบราชสำนัก และแบบผสมผสาน เรื่องราวที่ปรากฏ ประกอบด้วยพุทธประวัติ ชาดก ปรีชาธรรม วิธีชีวิต นรกภูมิ และนิทานพื้นบ้าน

เป็นที่น่าสังเกตว่าในจำนวนชาดกทั้งหมด เรื่อง**พระเวสสันดร** เป็นที่นิยมมากที่สุด เพราะแสดงถึงคติความเชื่อเกี่ยวกับทานบารมีอันเป็นอานิสงส์ที่คนภาคอีสานให้ความหมาย ความสำคัญ จนกลายเป็นบุญพะเหวด (พระเวสสันดร) หนึ่งในบุญประเพณี 12 เดือน (ฮีต 12) ของชาวอีสาน

นอกจากนั้นยังพบว่ามือนิทานพื้นบ้านอีกหลายเรื่องที่ถูกนำมาแต้มเอาไว้บนฝาสิม เช่น การะเกด พะลัก-พะลาม สุริวงศ์ รวมถึงเรื่องสินไซ เพราะชาวอีสานเชื่อว่าเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอดีตชาติของพระพุทธเจ้าเช่นเดียวกัน ดังที่ปรากฏผ่านฮูปแต้มสินไซวัดไชยศรี ช่างแต้มได้แต้มภาพตอนสรุปม้วนชาดกเอาไว้ด้านหลังพระประธาน ซึ่งเป็นการบอกให้รู้ว่าตัวละครไปเกิดเป็นใครในชาติต่อไป

ในบรรดานิทานพื้นบ้านที่มีการนำมาแต้มเอาไว้บนฝาสิมมากที่สุดคือ เรื่องสินไซ จากการสำรวจฮูปแต้มเรื่องสินไซในภาคอีสาน พบมากถึง 13 วัด ดังนี้

1. วัดไชยศรี จังหวัดขอนแก่น (สินไซ พระเวสสันดร นรก)
2. วัดสนวนวาริพัฒนาราม จังหวัดขอนแก่น (สินไซ พระเวสสันดร นรก)
3. วัดสระบัวแก้ว จังหวัดขอนแก่น (สินไซ พุทธประวัติ พระเวสสันดร)
4. วัดโพธาราม จังหวัดมหาสารคาม (สินไซ พุทธประวัติ พระเวสสันดร)

พระมาลัย)

5. วัดตาลเรื่อ จังหวัดมหาสารคาม (สินไช พุทธประวัติ พระมาลัย)
6. วัดประตู่ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด (สินไช อดีตพระพุทธรเจ้า พระเวสสันดร)
7. วัดจักรวาฬภูมิพินิจ จังหวัดร้อยเอ็ด (สินไช พุทธประวัติ นรก)
8. วัดอุมังคละนาเรียง จังหวัดกาฬสินธุ์ (สินไช พระมาลัย พระเวสสันดร)
9. วัดท่าเรียบ จังหวัดบุรีรัมย์ (สินไช พุทธประวัติ พระเวสสันดร
สุวรรณหงส์ เทพชุมนุม เมฆลากั๊บรมสุร)
10. วัดโพธิ์ชัย จังหวัดเลย (สินไช พุทธประวัติ พระมาลัย การะเกด)
11. วัดพุทธสีมา จังหวัดนครพนม (สินไช พุทธประวัติ ทศชาติ)
12. วัดทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุบลราชธานี (สินไช พุทธประวัติ พระเวสสันดร
เทพชุมนุม)
13. วัดบ้านหนองเหล่า จังหวัดอุบลราชธานี (สินไช พุทธประวัติ นรก)

วัดไชยศรี

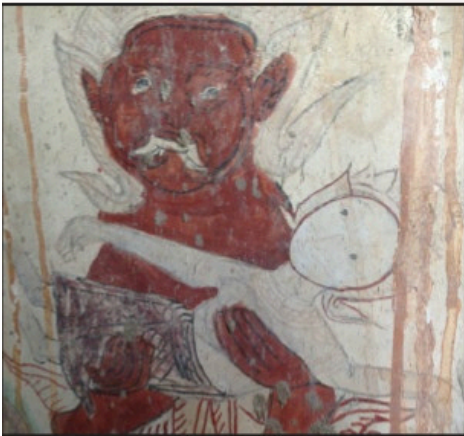
วัดสวนวาริพัฒนาราม

วัดสระบัวแก้ว

วัดโพธาราม

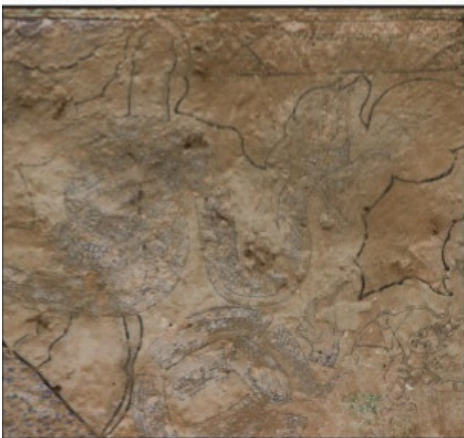
วัดตาลเรือง

วัดประตู่ชัย

วัดจักรวาลภูมิพินิช

วัดอุมงคลนาเรียง

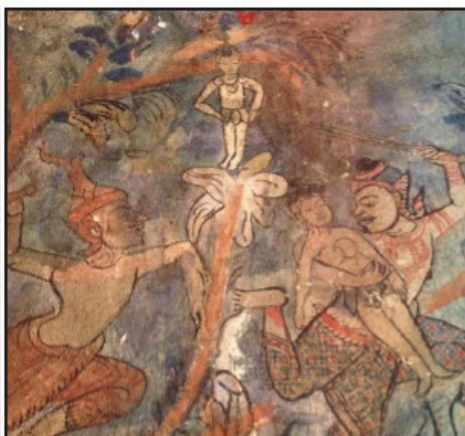
วัดท่าเรือ

วัดโพธิ์ชัย

วัดพุทธสีมา

วัดทุ่งศรีเมือง

วัดบ้านหนองเหล่า

ซูบแต่้มสินไซ วัดไชยศรี

ซูบแต่้มสินไซวัดไชยศรีมีเนื้อเรื่องครบสมบูรณ์มากที่สุดเท่าที่ปรากฏในภาคอีสาน แต่้มเอาไว้ทั้งผนังด้านในและด้านนอก **ช่างแต่้ม** คือ **ช่างทองทิพย์ชา** ชาวอำเภอบรบือ และ**ช่างเคน นามตะ** เป็นผู้ช่วย โดยมี**หลวงปู่อ่อนสา**เป็นผู้กำหนดเนื้อหา และวางตำแหน่งภาพ

ซูบแต่้มสินไซวัดไชยศรีเป็นสื่อเชื่อมโยงระหว่างศิลปะการเล่าเรื่องด้วยภาพและคติธรรมคำสอนทำให้การเรียนรู้เรื่องราวนิทานสินไซมีความสนุกและน่าจดจำ ถึงแม้การเล่าเรื่องราวผ่านจิตรกรรมฝาผนังจะมีข้อจำกัดในการอธิบายรายละเอียด แต่ผู้กำหนดเรื่องอย่างหลวงปู่อ่อนสาได้ออกแบบพื้นที่ในการเขียนภาพให้ครบตามเรื่อง วางตำแหน่งเรื่องราวฉาก เหตุการณ์ ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยวาดเอาไว้ทั้งผนังด้านใน และด้านนอกจนเหลือพื้นที่ให้กับเรื่องอื่น ๆ แต่เพียงน้อย แม้แต่เรื่องพระเวสสันดรยังพบอยู่เพียงฉากเดียว คือ ภาพชุกงักกัณหา-ชาลี เท่านั้น

ผนังด้านนอกทุกด้านแต่้มเรื่องสินไซ เริ่มต้นเรื่องจากผนังด้านทิศใต้เป็นฉากยักษ์กุมภภัณฑ์เหาะไปยังเมืองเป็งจานลักพานางสุมณฑาไปยังเมืองอโนราช ทิศตะวันตกและทิศเหนือ เป็นฉากสินไซเดินทาง ผจญภัย 7 ย่านน้ำ 9 ด่านมหาภัย สะท้อนถึงอุปสรรคการเดินทางของตัวละครเอก มีภาพด่านงูชวง ด่านยักษ์กันดาร ด่านช้างฉัททันต์ ด่านยักษ์ 4 ตน ด่านยักษ์ฉินี ด่านนารีผล ด่านยักษ์อัสมุขี ด่านนางกินรี ส่วนทิศตะวันออก ซึ่งเป็นด้านหน้า ล้อมเป็นด่านยักษ์กุมภภัณฑ์ เป็นฉากของเมืองอโนราช สินไซเดินทางมาถึงปราสาทยักษ์กุมภภัณฑ์ เจรจาขอให้อาสุมณฑากลับคืนบ้านเมืองและภาพสินไซกลับคืนมาฆ่ายักษ์กุมภภัณฑ์หลังจากพาอาสุมณฑาไปซ่อนไว้ที่ถ้ำแอ่น

ผนังด้านใน ทิศใต้เป็นฉากรั้วระหว่างสินไชกับกองทัพยักษ์ทิศเหนือ เป็นฉากรั้วระหว่างสินไชกับพญารุณราชและกองทัพนาค ทางทิศตะวันออก ตำแหน่งเหนือประตูทางเข้าวาดภาพยักษ์กุมภันต์ไปสู่ขอนางสมุณฑาทับสินไช ซึ่งเป็นตอนจบของเรื่องทั้งหมด ส่วนทิศตะวันตกหลังพระประธานเป็นภาพ ม้วนชาดก (สรูป) เพื่อเฉลยว่าตัวละครแต่ละตัวได้มาเกิดเป็นบุคคลใดใน สมัยพุทธกาล เช่น สินไชคือพระพุทธเจ้า ยักษ์กุมภันต์คือโมคคัลลานะ สังข์ คือพระสารีบุตร สีโหคือพระอานนท์ นางสมุณฑาทือนางวิสาขา เป็นต้น

เรื่องย่อสินไช

ณ เมืองเป็งจาน มีพระยาสุคราฐเป็นเจ้าเมือง มีพระนางจันทาทวีเป็นมเหสี และมีน้องสาวชื่อสุมณฑา ซึ่งนางถูกพญายักษ์กุมภภัณฑ์จากเมืองอโนราชหามา ลักพาตัวไปเพื่อนำไปเป็นมเหสี พระยาสุคราฐคิดถึงและ เป็นห่วงน้องสาวจึงได้ออกผนวชเพื่อออกเดินทางไปตามหา กระทั่งได้ไปพบกับลูกสาวทั้งเจ็ดของเศรษฐีเมืองจำปา เกิด ความรักและได้ไปสู่ขอมาเป็นภรรยาทั้งเจ็ดคน

ต่อมานางจันทาและนางลุนธิดาคนสุดท้ายของ เศรษฐี ได้ให้กำเนิดโอรส 3 องค์ ที่มีรูปร่างแตกต่างจาก มนุษย์ โดยนางจันทาคลอดลูกเป็นราชสีห์คือมีส่วนหัวเป็น ช้างส่วนลำตัวเป็นสิงห์ ชื่อว่า สีหราช หรือ สีโห ส่วนนางลุน ได้ลูกแฝดองค์หนึ่งรูปร่างเป็นมนุษย์แต่มีธนูและดาบออกมา ด้วย ชื่อว่า สังข์ศิลป์ชัย หรือ สินไช อีกองค์มีรูปร่างเป็นหอยสังข์ จึงได้ชื่อว่า สังข์กุมาร หรือ สังข์ ส่วนมเหสีอีก 6 นาง คลอดลูก เป็นมนุษย์ปกติรวม 6 คน หรือ ท้าวทั้งหก ทั้งหกนางได้ จ้างโหรให้เปลี่ยนคำทำนายว่าโอรสของนางจันทาและนางลุน เป็นกาลกิณีต่อบ้านเมือง พระยาสุคราฐหลงเชื่อจึงขับไล่ลูก ทั้งสามคนออกจากเมือง แต่นางจันทาและนางลุนขอตามไป ด้วย พระอินทร์ให้ความช่วยเหลือโดยเนรมิตปราสาทแก้วให้ ทั้งหมดได้อยู่อาศัยอย่างสงบสุขกลางป่า

เวลาต่อมาเมื่อโอรสทั้งหมดเจริญวัยโตเป็นหนุ่ม พระยาสุคราฐได้สั่งให้ท้าวทั้งหกออกไปตามหานางสุมณฑา ที่เมืองอโนราช ระหว่างทางได้พบกับสินไช สังข์ และสีโห โดยบังเอิญจึงหลอกให้สินไชไปตามหาอาที่ถูkyักษ์ลักพาตัวไป

ด้วยความกตัญญูของสินไซ สิ้งข์และสีโห จึงได้ร่วมกันออกเดินทาง เพื่อติดตามพระเจ้าอา โดยให้สีโหเฝ้าท้าวทั้งหกอยู่ที่ฝั่งแม่น้ำ

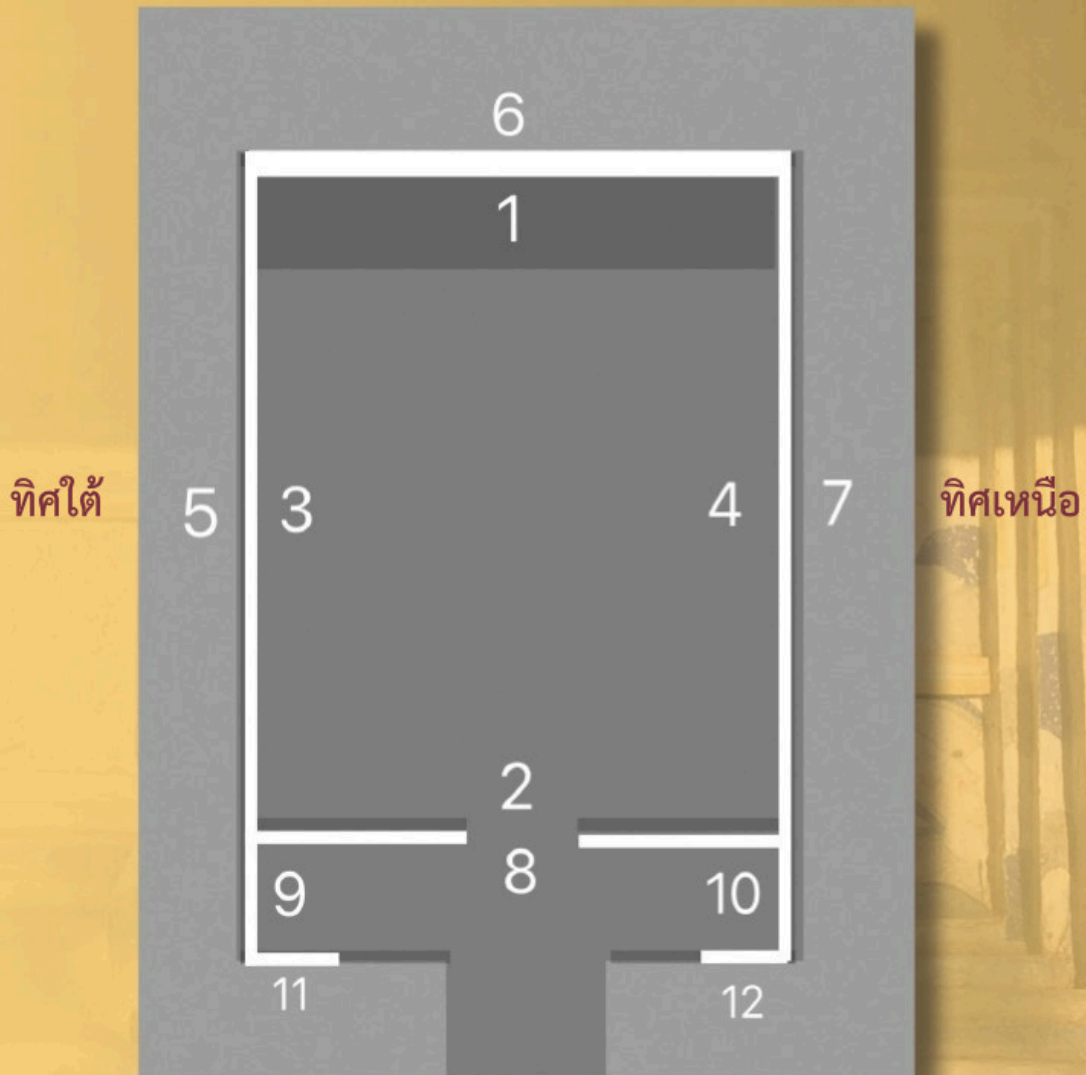
สิ้งข์และสินไซ ออกเดินทางฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ในป่า ถึง 7 ย่านน้ำ (แม่น้ำ 7 สาย) 9 ด่านมหาภัย ในที่สุดได้ไปพบนางสุมณฑาที่เมืองอนิราช สินไซรบชนะฆ่ายักษ์กุมภกันต์ตายและนำพระเจ้าอากลับสู่เมืองเบ็ญจาน ระหว่างเดินทางกลับ ท้าวทั้งหกลอบปลักสินไซให้ตกเหว แต่พระอินทร์ได้มาช่วยเอาไว้ เมื่อความจริงปรากฏ พระยากุศราขจึงขับไล่ท้าวทั้งหกพร้อมมารดาออกจากเมืองและได้เชิญนางจันทา นางลุนและโอรสทั้งสามกลับเมือง พร้อมยกบ้านเมืองให้สินไซปกครอง ต่อมาพญาเวสสุวรรณชุบชีวิตยักษ์กุมภกันต์ แต่ยักษ์กุมภกันต์ไม่สำนึกได้หวนกลับไปลักตัวนางสุมณฑาอีกครั้งพร้อมจับสินไซมาด้วยเพราะความแค้นหวังจะต้มกินเป็นอาหาร สีโหและสิ้งข์ทองจึงได้ออกติดตามและต่อสู้จนกลายเป็นสงครามครั้งใหญ่ ร้อนถึงพระอินทร์ต้องลงมาไกล่เกลี่ยเพื่อหาทางออกที่เหมาะสม โดยให้ยักษ์กุมภกันต์ไปสู่ขอนางสุมณฑาให้ถูกต้องตามประเพณี เรื่องจึงจบลงด้วยดี

บทสรุปของเรื่องหรือ**ม้วนชาดก**เป็นการสรุปในช่วงท้ายสุดหลังจากเนื้อเรื่องจบ เป็นการเชื่อมโยงวรรณกรรม มาสู่พุทธศาสนาเพื่อการสั่งสอนและสร้างศรัทธาให้ประชาชน ในเรื่องนี้ สินไซ คือ พระพุทธเจ้า ส่วนบุคคลอื่น ๆ ได้ไปเกิดเป็นพระอรหันตสาวก เป็นต้น

นำชมอุโบสถวัดไชยศรี

ทิศตะวันตก

ทิศตะวันออก

แผนผังอุโบสถ (สิม) วัดไชยศรี

● กุมภัมไฮเมืองเวียงจาม
กุมภัมท์ไปเมืองเป็งจาน

● หมูเทพะบุกแล้วบวมไซแอ
หมู่เทพบุตรเสพลินไซแล

(ภาพที่ 1) ผนังหมายเลข 5 ด้านทิศใต้ : กุมภัมท์เหาะไปเมืองเป็งจาน

กุมภัมท์ เป็นพญายักษ์ครองเมืองอโนราชแต่ยังไม่มิมเหสีเคียงกาย วันหนึ่งจึงขึ้นไปเข้าเฝ้าพญาเวสสุวรรณเพื่อทูลถามถึงเนื้อคู่ เมื่อทราบว่าเป็นเนื้อคู่ของตนไปเกิดยังโลกมนุษย์ เป็นน้องสาวพระยาสุทราษแห่งนครเป็งจานจึงเกิดความกระสันอยากได้นางมาเป็นมเหสี โดยไม่ฟังคำทัดทานจากพญาเวสสุวรรณว่าจะนำความเดือดร้อนมาให้

- กุมภัมภ์เจ้าสมุททาไอแฉ
กุมภัมภ์เอาสมุททาไปแล

- กุมภัมภ์มาจอบเจ้าสมุททาแฉ
กุมภัมภ์มาจอบเอาสมุททาแล

(ภาพที่ 2) ผนังหมายเลข 5 ด้านทิศใต้ :
กุมภัมภ์แอบซุ่มอยู่ในสวนอุทยาน

(ภาพที่ 3) ผนังหมายเลข 5 ด้านทิศใต้ : กุมภัมภ์อุ้มเอานางสมุททาไปเมืองโนราช

ขณะที่นางสมุททามาเที่ยวชมสวนอุทยานพร้อมกับหญิงรับใช้ พญากุมภัมภ์ซึ่งซุ่มคอยอยู่ ได้เข้ามาอุ้มเหาะไปยังปราสาทของตนที่นครโนราช ด้วยอำนาจของความรักที่พญากุมภัมภ์มีต่อนาง จึงได้ทำทุกวิถีทางเพื่อเอาชนะใจ จนในที่สุดนางก็ใจอ่อนรักกุมภัมภ์จนลืมนบ้านเมืองของตนและมีพระธิดาด้วยกันชื่อสีดาจัน เมื่อเติบโตใหญ่พญาวรรุณราชผู้ปกครองนครบาดาลได้มาสู่ขอไปเป็นคู่ครอง

(ภาพที่ 4) ผนังหมายเลข 11 ด้านทิศตะวันออก : พิธีบวชพระยาสุทราษ

พระยาสุทราษเมื่อทราบข่าวก็เกิดความเสียใจและเป็นห่วงน้องสาวมากจึงตัดสินใจออกผนวชเพื่อออกติดตาม โดยยกเมืองให้พระนางจันทา มเหสีปกครองบ้านเมืองแทน เมื่อพระองค์เดินทางมาถึงนครจำปาของพระยาภามะธา จึงทราบว่าผู้ที่ลักตัวนางสุมนธาไป คือ พญากุมภันต์ยักษ์ผู้มีฤทธิ์เดช

ครั้งเมื่อ พระยาสุทราษได้ออกบิณฑบาตไปพบลูกสาวทั้งเจ็ดของนันทะเศรษฐีก็เกิดหวั่นไหวในจิตใจจนไม่อาจทนอยู่ในเพศนักบวชต่อไปได้ จึงเดินทางกลับเมืองเป็งจານเพื่อลาสิกขา และส่งขุนคอน กับ ขุนสี มาเจรจาสู่ขอ พระยาสุทราษจึงมีภรรยาพร้อมทั้งสิ้นแปดนาง

(ภาพที่ 5) ผนังหมายเลข 5 ด้านทิศใต้ :
สินไซ สังข์และสีโหลกเนรเทศออกจากเมืองโดยมีนางลุนและนางจันทาขอติดตามออกไปด้วย

ต่อมาพระนางจันทามเหสีเอกและนางลุน*ธิดาคนสุดท้ายของ
เศรษฐีได้ประสูติโอรส ดังนี้ นางจันทาคลอดลูกเป็นราชสีห์ หัวเป็นช้าง
นางลุนได้ลูกแฝด องค์หนึ่งมีรูปร่างเป็นมนุษย์ มีธนูและดาบติดออกมาด้วย
อีกองค์ มีรูปร่างเป็นหอยสังข์ ส่วนมเหสีอีกหกคนให้กำเนิดเป็นมนุษย์ปกติ
โหรทำนายว่าทั้งสามองค์เป็นผู้มีบุญญาธิการมาเกิด ส่วนลูกอีกหกองค์ของ
นางทั้งหก เป็นมนุษย์ธรรมดา มเหสีทั้งหกเกิดความอิจฉาจึงจ้างหมอโหร
เปลี่ยนคำทำนายให้ใส่ร้ายโอรสทั้ง 3 ว่าเป็นกาลกิณีไม่ดีต่อบ้านเมือง

พระยากุศราชหลงเชื่อคำโหรจึงสั่งเนรเทศออกจากเมืองไปอยู่ป่า
เขาพระนางทั้งสองและลูกทั้งสามจึงต้องออกเดินทางรอนแรมไปตามป่า

* ลุน หมายถึง ทีหลัง นางลุน คือ ลูกคนสุดท้าย

(ภาพที่ 6) ผนังหมายเลข 5 ด้านทิศใต้ : เมืองเชียงศิลป์

ทั้งห้าพระองค์เดินทางมาจนถึงปราสาทแก้วที่พระอินทร์สั่งให้พระ
 วิษณุกรรมเนรมิตเพื่อเป็นที่อาศัย พร้อมได้ตั้งชื่อพระโอรสทั้ง 3 พระองค์
 ไว้ในใบลานทองคำ ดังนี้ โอรสที่มีหัวเป็นช้างกายเป็นสิงห์ ชื่อ **สีหราช** (สีโท)
 โอรสที่เป็นหอยสังข์ ชื่อ **สังขราชกุมาร** (สังข์) ส่วนโอรสที่เป็นคนให้ชื่อว่า
สังข์ศิลป์ชัย (สินไช)

พระนางทั้งสองได้เลี้ยงดูพระโอรสในปราสาทอย่างมีความสุข
 เมื่อสินไชเติบโตใหญ่ได้ขอศรไปประลอง ด้วยอานุภาพจากฤทธิ์ศรทำให้
ครุฑและนาค ทราบว่ามีผู้ทรงโพธิญาณมาเกิด จึงผลัดกันมาอยู่เวรยาม
 เฝ้ารักษา โดย**ครุฑอารักขา**ตอนกลางวัน ส่วน**นาคอารักขา**ตอนกลางคืน

(ภาพที่ 7) ผนังหมายเลข 5 ด้านทิศใต้ :
สังข์ สินไซ สี่โหล และท้าวทั้งหกออกเดินทางตามหาอาสูมณฑา

ต่อมาเมื่อพระโอรสทั้งหกของพระยาสุทราขเจริญวายเป็นหนุ่ม ได้รับมอบหมายจากพระบิดาให้ไปตามพระเจ้าอาสูมณฑาที่เมืองยักษ ขณะเดินทาง ท้าวทั้งหกได้พบสินไซโดยบังเอิญ ทราบว่าเป็นพี่น้องกัน และเห็นว่ามีฤทธิ์เดชกล้าหาญ ส่วนพวกตนไม่มีวิชาอาคม จึงออกอุบาย ว่า พระยาสุทราขให้สินไซออกตามหาอาสูมณฑา ด้วยความกตัญญูต่อบุพการี ของสินไซจึงออกตามหาอาสูมณฑาพร้อมด้วยสังข์และสี่โหล

การเดินทางไปตามช่วยอาจากยักษ์กุมภัณฑ์เปรียบได้กับเส้นทางของ ชีวิต อุปสรรคน้อยใหญ่เป็นบทเรียนแห่งชีวิตที่ทุกคนต้องพานพบ เช่นเดียวกับ สินไซที่ต้องต่อสู้กับความยากลำบาก ผ่าน 7 ย่านน้ำ 9 ด่านมหากภัย ต้องใช้ทั้ง ความกล้าหาญ เสียสละ กตัญญู ที่สำคัญต้องมีเครื่องมือนำทาง คือ ศิล สมาธิ และปัญญา จึงจะสามารถฟันฝ่าอุปสรรคไปได้

วิถีมาฆะ
สีหม้างงขวางแล

(ภาพที่ 8) ผนังหมายเลข 6 ด้านทิศตะวันตก : ตำนางงขวาง

เมื่อเดินทางไปถึงตำนานงขวาง ได้ต่อสู้กับงขวางซึ่งมีขนาดลำตัวยาวใหญ่เท่ากับความยาวร้อยเส้นเชือกกลมวัว มีความดุร้ายไม่ยอมให้สินไซข้ามไป จึงเกิดการต่อสู้กัน

สินไซเป็นฝ่ายชนะและใช้ดาบตัดลำตัวงขวางออกเป็นท่อน ๆ จากนั้นทั้งสองเดินทางต่อโดยมีสังข์นำหน้าเพื่อช่วยกรุยทาง จนถึงห้วงน้ำใหญ่ สินไซให้สีโหอยู่เป็นเพื่อนท้าวทั้งหกบนฝั่งเพราะมีความขลาดกลัวและเกรงจะเป็นอุปสรรคในการเดินทาง

ท้าววิมไซเฒ่ารั้งดาบแฉะแฉะ
ท้าวสินไชเฒ่ากันดารแล้วแล

รั้งดาบตายแฉะ
กันดารตายแล

ท้าววิมไซเฒ่ารั้งดาบแฉะ
ท้าวสินไชเฒ่ากันดารแล้วแล

(ภาพที่ 9) ผนังหมายเลข 6 ด้านทิศตะวันตก : ด้านยักษ์กันดาร

สินไชเดินทางข้ามแม่น้ำกว้างหนึ่งโยชน์ * ไปถึงเขามหาวงศ์และเขาล้าน
ซึ่งเป็นเขาสูงมากจนพระอินทร์ต้องช่วยพาข้าม และได้ต่อสู้กับवरุณยักษ์
สินไชฆ่าवरุณยักษ์ตายที่ด่านยักษ์กันดาร

* โยชน์ คือ มาตรวัดความยาว 1 โยชน์เท่ากับ 16 กิโลเมตร

ซำงไ้วิ้งวิ้งโฮ้โฮ้
ซำงไปสงสิไนโฮ้โฮ้

ซำงโฮ้โฮ้วิ้งโฮ้โฮ้
ซำงสิไล้สิไนโฮ้โฮ้

(ภาพที่ 10) ผนังหมายเลข 7 ด้านทิศเหนือ : ด้านซำงฉัททันต์

สิไนโฮ้เดินทางซำงแม่น้ำกว้างสองโยชน์ ถึงดำนพญาซำงฉัททันต์ ซำงฉัททันต์ ซำงสิไล้สิไนโฮ้โฮ้ ซำงแต่ละเชือกมีรูปร่างใหญ่โต มีขนาดรอยเท้าใหญ่เกิน 3 วา สิไนโฮ้ซำงไปแต่พญาซำงไม่ยอมทำให้เกิดการต่อสู้กัน พญาซำงสู้ไม่ได้จึงยอมแพ้ สิไนโฮ้เดินทางต่อ มีพญาซำงและบริวารตามไปส่ง

- **เท็บพะดามิละมิดะวาหาไทวมโฮ๒๒**
เทพดาณีระมิตศาลาให้สินไซแล

- **พะอิวมั้ววะหาไทวมโฮ๒๒**
พระอินทร์รักษาสินไซแล

- **วิวมโฮ๒๒้วยักข์ ๔๒๒**
สินไซเลี้ยงักข์ทั้ง 4 แล

(ภาพที่ 11) ผนังหมายเลข 7 ด้านทิศเหนือ : ด้านยักษ์สี่ตน

สินไซขี่สังข์ข้ามแม่น้ำกว้างสามโยชน์ เดินตามรอยที่สังข์ถางทาง เมื่อถึงเขามาศเงินยวง รบกับยักษ์สี่ตนพร้อมพรรคพวก จนยักษ์เหล่านั้นล้มตายหมด แล้วจึงเดินทางต่อ

สาวายักษ์มิแฉ
ศาลายักษ์ขินีแล

(ภาพที่ 12) ผนังหมายเลข 7 ด้านทิศเหนือ : ด้านยักษ์ขินี

สินไซข้ามแม่น้ำกว้างสี่โยชน์ เข้าเขตแดนนางยักษ์ขินี เมื่อนางเห็นสินไซเดินทางผ่านมาก็อยากได้เป็นสามี เพราะหลงในรูปร่างของสินไซ นางจึงพยายามหลอกล่อโดยแปลงกายเป็นสาวงามพูดจาเย้ายวนเชิญชวนให้สินไซมากินอาหารและพักบนศาลาที่จัดเตรียมไว้ให้ แต่สินไซไม่หลงเชื่อ ด้วยรู้ว่านางเป็นยักษ์ จึงรีบออกเดินทางต่อ นางยักษ์ก็วิ่งตามอย่างไม่ลดละ จนมาถึงแม่น้ำกว้างห้าโยชน์ สินไซซึ่งสั่งข้ามไป แต่นางยักษ์ไม่สามารถข้ามได้ จึงตะโกนด่าสินไซต่าง ๆ นานา

(ภาพที่ 13) ผนังหมายเลข 7 ด้านทิศเหนือ : ด้านนารีผล

สินไซเดินทางมาถึงต้นนารีผล แล้วเซยชมผลนารีซึ่งเป็นสาวสวยทำให้
 พญารัตเกิดความรักหึงหวงและได้ต่อสู้กัน สินไซฟันคอพญารัตหลายครั้ง
 ถึงแม้จะไม่ตาย แต่พญารัตก็เกรงกลัวจึงได้หนีไป

(ภาพที่ 14) ผนังหมายเลข 7 ด้านทิศเหนือ : ด้านยักษ์อัสมุขี

เมื่อข้ามห้วงแม่น้ำหกลโยชน์พบอัสมุขียักษ์ ยักษ์ที่มีใบหน้าเหมือนม้า*
เมื่อนางเห็นสินไชก็ตรงรี่เข้าอุ้มหวังจะเอาไปเป็นสามี สินไชบอกให้ปล่อย
ก็ไม่เป็นผล จึงตัดสินใจใช้ดาบตัดคอนางยักษ์จนสิ้นใจตาย

* อัสมุขียักษ์ หมายถึง ยักษ์มีหน้าเหมือนม้า แต่ช่างแต้มวัดไชยศรีแต้มคล้ายใบหน้าสุนัข

ถึงเขาเวละบาดมีต้นกาละพฤกษ์
ที่พระอินทร์เนรมิตไว้ เฉพาะคน
มีบุญวาสนาจึงจะสามารถมองเห็นได้
ต้นกาละพฤกษ์นั้นมีเสื้อผ้าอาภรณ์
สวยงามตั้งเครื่องทรงเทวดา สินไซจึง
ผลัดเปลี่ยนอาภรณ์ใหม่แล้วเดินทางต่อ

(ภาพที่ 15) ผนังหมายเลข 7 ด้านทิศเหนือ : ต้นกาละพฤกษ์

(ภาพที่ 16) ผนังหมายเลข 7 ด้านทิศเหนือ : ด้านเทพกนิรี

เมื่อถึงลานหินแห่งหนึ่ง
แวดล้อมด้วยน้ำตกได้พบ นางกนิรี
“เกียงคำ” พร้อมบริวารอีก 500 นาง
กำลังลงเล่นน้ำ สินไซเข้าเกี้ยวพาราสี
จนได้นางเกียงคำมาเป็นเมียพร้อม
ด้วยบริวารทั้ง 500 นาง สินไซอยู่
กับนางเกียงคำนานถึง 7 วัน สิ้งซ์
จึงได้ออกมาเตือนสติสินไซว่า
เป้าหมายคือการตามอาถรรพ์คืน
บ้านเมือง สินไซจึงตัดใจและ
เดินทางต่อ พร้อมสัญญาว่าเมื่อ
ภารกิจเสร็จสิ้นแล้วจะรับนางไป
อยู่ด้วย

- วิมไซต์ดัดคัยภุมพัมแฉ
 ฌาฬาดภุมพัมแฉ
 สิ้นไซตัดคอยักษัภุมภันท์แล
 ปราสาทยักษัภุมภันท์แล

(ภาพที่ 18) ผนังหมายเลข 10 ด้านทิศตะวันออก :
 ด้านยักษัภุมภันท์ (เมืองอนโรราช)

(ภาพที่ 17) ผนังหมายเลข 12 ด้านทิศตะวันออก : สิ้นไซข้ามแม่น้ำสายที่เจ็ด (สายสุดท้าย)

สิ้นไซสี่สังข์ข้ามน้ำกว้างเจ็ดโยชน์ เป็นเวลาสองวันจึงถึงฝั่ง สังข์เดินทาง
 ล่องหน้าไปสำรวจหนทางก่อน ขณะที่สิ้นไซพักผ่อนได้ฝันว่ามีลมพัดจน
 ทำให้น้ำท่วมโลกสูงถึงเขาพระสุเมรุ ส่วนตนเองทรงธนูฆ่ายักษ์ได้นับล้าน
 อีกทั้งพระอินทร์ก็ประทานมนตร์ให้ ส่วนสี่หรือองค์ารามก้องโลก สังข์เดินทาง
 ข้ามไปทั่วจักรวาลเพื่อพิทักษ์โลก ในความฝันแม้แต่พญานาคยังมาขอถวาย
 เป็นแท่นให้สิ้นไซประทับนั่ง

- วิมลใจแก้ว งามพุ่มแก้ว
สินไซเล็ว*ยักษ์กุมภภัณฑ์แล
* การสู้รบ
- วิมลใจ วิชิตต์คัมภีร์ งามพุ่มแก้ว
สินไซสีไปตัดคอยักษ์กุมภภัณฑ์แล

กล่าวถึงเมืองอโนราช ฝ่ายยักษ์กุมภภัณฑ์นอนหลับด้วยท่าทาง
น่าเกลียดผิดธรรมดาแสดงถึงลางร้าย นางสุนันทาจึงห้ามไม่ให้กุมภภัณฑ์
ออกไปป่า แต่กุมภภัณฑ์ไม่ยอมเชื่อ ขณะเดินป่าก็เกิดหุตามีดมัวลง
ฝ่ายสินไซเมื่อเห็นว่ายักษ์กุมภภัณฑ์ไปแล้วจึงเข้าไปหานางสุนันทาแสดงให้
นางรู้ว่าเป็นหลาน แล้วชวนแถมบังคับให้นางกลับคืนนครเบ็ญจาน แต่ด้วยยัง
อาลัยรักในกุมภภัณฑ์ นางจึงขอร่ำลาสามีก่อน

เมื่อจวนถึงเวลาที่ยักษ์กุมภภัณฑ์จะกลับมา นางจึงซ่อนสินไซและสังข์
ไว้ในกองดอกไม้แห้ง ครั้นกุมภภัณฑ์มาถึงได้กลิ่นมนุษย์จึงถามนางสุนันทา
นางแสร้งทำเป็นโง่ธ กุมภภัณฑ์จึงปลอมประโลมนางแล้วกลับไป สินไซได้โอกาส
ก็บังคับนางให้ออกเดินทาง แต่นางรักกุมภภัณฑ์มากไม่ใคร่จะไป กลับมาหาสามี
ถึงสามครั้ง ครั้งแรกอ้างว่ามาเอาสบู่ ครั้งที่สองอ้างว่าลืมน้ำมัน ครั้งที่สามอ้างว่า
มาเอาช้อน * จนในที่สุดสินไซต้องใช้วิธีขู่นางจึงยอมไปแต่โดยดี

* ช้อน หมายถึง เครื่องปักผม

- **สมเด็จพระนเรศวรมหาราชเสด็จประพาสเมืองพิษณุโลก**
 ขุนยมทิบาลแลอุ่นเนืองนงแพงทอบผาจวงมาถึ้มใส่ไชยะราชแล
- **สมเด็จพระนเรศวรมหาราชเสด็จประพาสเมืองพิษณุโลก**
 ขุนผานตวันทอบผาจวงมาถึ้มใส่ไชยะราช

เมื่อออกเดินทางไปจนถึงเขาล้าน ได้เข้าพักที่ถ้ำแอ่นที่พระอินทร์จัดเตรียมไว้ให้ สิ้นไชปิดปากถ้ำซึ่งนางสุมนธาเอาไว้ แล้วกลับไปรบกับยักษ์กุมภภัณฑ์ จนพญายักษ์คอขาด ร่างของกุมภภัณฑ์ก็กลับกลายเป็นเจ็ดร่าง ฟันอีกกลับกลายเป็นสี่สิบเก้าร่าง ฆ่าอีกกลายเป็นสามร้อยร่า พวกยักษ์มาสมทบอีก ยิ่งฆ่าจำนวนก็ยิ่งเพิ่มทวีคูณ

(ภาพที่ 19) ผนังหมายเลข 3 ด้านทิศใต้ : การรบครั้งแรกกับกองทัพยักซ์ (อนุพุทธกรรม)

● ท้าวไชยะ:वादอุมขารวมกับท้าวแฉ
ท้าวไชยะราชชนช้างกันกับท้าวแล

ขณะที่ยักซ์กุมภันท์กลับไปเกณฑ์ไพร่พลมาช่วยรบ สินไชกับสังข์
ย้อนกลับมาพาอาออกเดินทางต่อจนถึงวิไชยยนต์ที่พระอินทร์เนรมิตให้พัก
สินไชแผลงศรไปเรียกสีโให้มาช่วย แต่สีโเห็นว่าเป็นเพียงทัพ
เสนาต่ำต้อยไม่จำเป็นที่ตนจักต้องมาช่วยจึงกลับไป

ในการรบมีการแสดงฤทธิ์เดชต่าง ๆ สินไชสามารถฆ่าแม่ทัพยักซ์
หลายตน มีไวยุกัน ไคสี เพ็ชโค เหลือแต่ไวยุเวทผู้เป็นหลานของกุมภันท์
ได้พากองทัพกลับเข้าเมืองอนโรราช

(ภาพที่ 20) ผนังหมายเลข 7 ด้านทิศเหนือ : การรบครั้งที่ 2 (มหายุทธกรรม)

พญากุมภันท์ทราบข่าวการพ่ายแพ้ของกองทัพยักษ์ที่ยกไป จึงจัดทัพนำกำลังออกรบด้วยตนเอง กุมภันท์สวมเสื้อเกราะตามแบบนักรบ การรบครั้งนี้สีโหได้มาช่วยสังข์และสินไชรบด้วย ทั้งสองฝ่ายต่างใช้อาวุธ เวทมนตร์คาถา การแปลงกาย แสดงอภินิหารช่วยรบต่าง ๆ จนในที่สุดนายทัพฝ่ายยักษ์ถูกฆ่าตายทั้งหมด ตลอดเวลาที่รบกันนางสุมนชาได้แสดง กิริยาให้พญากุมภันท์ทราบว่านางยังมีใจให้กับกุมภันท์อยู่ ไม่ต้องการ พراقจากไป

เมื่อหมดหนทางที่จะต่อสู้พญากุมภันท์จึงแปลงกายเป็นไก่แสนตัว บินไปมาให้สับสนแล้วชิงตัวนางสุมนชาไป สีโห สังข์และสินไชติดตามไป จนถึงแม่น้ำ กุมภันท์แปลงเป็นยักษ์หมื่นตนอุ้มนางสุมนชาไว้ ในการรบ ครั้งนี้เป็นเหตุให้สัตว์น้อยใหญ่ล้มตายเป็นจำนวนมาก นางเมขลาจึงขอร้อง ให้ไปรบกันที่อื่น

สินไชแผลงศรออกไป ลูกศรก็สามารถหานางสุมนชาพบ สินไช ชิงตัวนางมาได้แต่ยักษ์กุมภันท์ก็พยายามชิงนางกลับ สังข์เนรมิตพระลานหลวง บังอาวุธ กุมภันท์พยายามต่อสู้แต่กระเด็นไปกระแทกภูเขาจึงถึงแก่ความตาย ในที่สุด

(ภาพที่ 21) ผนังหมายเลข 6 ด้านทิศตะวันตก :
นางสุมณฑารำให้ต่อหน้าศพของพญายักษ์กุมภภัณฑ์ผู้เป็นสามี

แม้ตัวจะตายแต่หัวใจของยักษ์กุมภภัณฑ์ยังไม่ยอมตายยังกลอกตาเหลือกไปมา นางสุมณฑารำร้องให้อาลัยด้วยความเสียใจในการจากไปของสามี อดสงสารสามีไม่ได้ จึงขอร้องให้สินไซตัดคอพญากุมภภัณฑ์เพื่อให้พ้นความทุกข์ทรมาน แล้วนางก็อธิษฐานขอพบกุมภภัณฑ์ในชาติต่อไป

เมื่อการรบสิ้นสุดลงนางสุมณฑารำขอร้องให้สินไซช่วยไปตามพระธิดาของตนที่อยู่เมืองบาดาล กลับไปยังเมืองเป็งจานด้วยกัน สินไซจึงนำนางไปไว้ที่ปราสาทของยักษ์กุมภภัณฑ์ ส่วนตนเองและสังข์ออกเดินทางไปเมืองบาดาล สีโหกลับมาอยู่เป็นเพื่อนท้าวทั้งหกเช่นเดิม ขณะเดียวกันยักษ์กุมภภัณฑ์ก็ยังไม่ยอมตายสนิท ตะเกียกตะกายไปจนถึงปราสาทเพื่อตายใกล้ ๆ นางสุมณฑารำ

สินไชและสังข์เดินทางมาถึงเมืองบาดาล บอกขุนนาคว่าต้องการมาเล่นสกากับพญารุณราช หลังจากไถ่ถามวงศ์ตระกูลชื่อเสียแล้ว พญารุณราชก็ยอมเล่นสกาพนันกับสินไช โดยสินไชเอาสังข์ ๓ และ พระขรรค์เป็นเดิมพัน ส่วนพญารุณราชเอาบ้านเมืองเป็นเดิมพัน สินไชเล่นสกาชนะพญารุณราช จึงขอธิดาสีดาจันแทนเดิมพันบ้านเมือง พญารุณราชไม่ยอมจึงเกิดการสู้รบกันขึ้น สินไชยิงธนูเรียกครุฑมาช่วย พวกพญานาคจึงยอมแพ้และยอมยกธิดาสีดาจันให้ก่อนกลับสินไชได้สั่งสอนพญารุณราชและบรรดาพญานาคเรื่องจารีตและการปกครองบ้านเมือง แล้วเดินทางกลับเมืองเป็งจาน

(ภาพที่ 22) ผืนผนังหมายเลข 4 ด้านทิศเหนือ : สิ้นไซรบกับพญาวรุมราชและกองทัพนาคที่นครบาดาล

พญามารอุโ้ไ้เข้่มฆาธาะภาแเว
พญานาคซีไปเหล่นหมากสะกาแล

(ภาพที่ 23) สิ้นไซเล่นพนันสกากับพญาวรุมราช

(ภาพที่ 24) ผนังหมายเลข 7 ด้านทิศเหนือ : พิธีปลงพระศพพญากุมภังค์

หลังจากกลับมาจากเมืองบาดาลสินไซ ได้จัดพิธีปลงพระศพพญากุมภังค์ อย่างสมพระเกียรติเมื่อเสร็จ พิธี สินไซได้แต่งตั้งยักษ์ไวญเวท เป็นผู้ครองเมืองอโนราช และได้ สั่งสอนไวญเวทเกี่ยวกับจารีตของ กษัตริย์และการปกครอง เมื่อทุก อย่างเรียบร้อยทั้งหมดก็ออกเดินทางจากเมืองอโนราช

(ภาพที่ 25) ผนังหมายเลข 6 ด้านทิศตะวันตก :
สินไชมอบอาสาสมณฑาและสิดาจันให้กับท้าวทั้งหกกลับคืนเมืองเบ็ญจาน

สินไชออกเดินทางไปหาท้าวทั้งหก ต้องเดินทางวันละร้อย โยชน์แต่พระอินทร์ช่วยเสกมนตร์ให้เร็วขึ้น เจ็ดวันก็มาถึงฝั่งน้ำที่สีโหและ ท้าวทั้งหกคอยอยู่ สินไชเล่าเรื่องอย่างละเอียดให้ท้าวทั้งหกฟัง และมอบ นางทั้งสองให้นำเข้าเฝ้าพระยากุศราช ส่วนตนเองจะแยกกลับเมือง เชียงศิลป์ แต่ท้าวทั้งหกไม่ยอม ขอให้สินไชพากลับเมืองด้วยเพราะกลัว ภัยในป่า เมื่อเดินทางมาถึงน้ำตกแห่งหนึ่งที่มีสายน้ำไหลมารวมกันถึง ห้าสาย มีหุบเหวลึกน่ากลัวเต็มไปด้วยหินผา ยามลมพัดมาทำให้เกิด คลื่นขนาดใหญ่ ท้าวทั้งหกชวนสินไช สีโห สังข์และนางทั้งสองพักผ่อน ณ สถานที่แห่งนั้น

พระอินทร์โผดสีนไชคั่นแล
พระอินทร์โผดสีนไชคั่นแล

(ภาพที่ 26) ผนังหมายเลข 6 ด้านทิศตะวันตก :
สีนไชถูกท้าวทั้งหกผลักดันกเหว พระอินทร์มาช่วยชุบชีวิต

ท้าวทั้งหกกลัวตนจะได้รับโทษเมื่อพญากุศราชทราบความจริง จึงคิดกำจัดสีนไชเสียก่อนที่จะพานางสุมณฑาไปเข้าเฝ้า ท้าวทั้งหกจึงชวนสีนไชไปเล่นน้ำ เมื่อได้โอกาสจึงผลักสีนไชตกเหว ร้อนถึงพระอินทร์ต้องมาช่วยชุบชีวิตให้สีนไช แล้วพาสีนไช สีโหและสังข์ กลับมายังเมืองเชียงศิลป์ ฝ่ายท้าวทั้งหกแสร้งทำเศร้าโศกมาบอกนางสุมณฑาว่าสีนไชจมน้ำตายแล้ว แต่นางไม่ปักใจเชื่อ ก่อนออกเดินทาง นางนำสไบ ปิ่นและช่อง แขนวไว้บนต้นไม้ แล้วอธิษฐานว่า ถ้าสีนไชยังไม่ตายให้มีผู้นำของสามสิ่งนี้เข้าไปถวายที่พระราชวัง ระหว่างการเดินทาง บรรดาท้าวทั้งหกพยายามพุดเกี่ยวพาราสิทธิ์ดาสดาจัน จนทำให้นางสุมณฑาคับแค้นใจโกรธเคืองมาก

(ภาพที่ 27) ผนังหมายเลข 5 ด้านทิศใต้ : ขบวนแห่สินไซเข้าเมืองเป็งจาน

กล่าวถึงนครเป็งจานเมื่อพระยาสุทราษราชทราบความจริงหลังจากมีผู้นำของสามสิ่งมาถวายตามคำอธิษฐานของนางสุมณฑา จึงเนรเทศมเหสีและท้าวทั้งหกออกจากเมืองไปอยู่ป่า พระยาสุทราษราชจึงไปเชิญสินไซกลับเมืองและยกเมืองเป็งจานให้ครอง ขณะเดินทางกลับเข้าเมืองมีขบวนช้าง ม้า มโหรี ปี่พาทย์ หึงและชาย แต่งตัวสวยงามมาร่วมขบวนพร้อมทั้งครุฑ นาค และยักษ์ก็ตามมาส่ง

เมื่อได้เวลาจะอภิเษกพระอินทร์ก็เนรมิตปราสาทแก้ววิไชยยนต์สามยอดให้อยู่ มีการทำพิธีอภิเษกทั้งสินไซ สังข์และสีโห ขณะทำพิธีพระอินทร์บันดาลให้ฝนตก พญาครุฑตั้งฉายาทั้งสามใหม่ว่าสังข์ศิลป์ชัย มหาจักร สังขารจักรและสีหจักร มีเมืองต่าง ๆ นำพระธิดามาถวายให้เป็นคู่ของสินไซรวมทั้งนางเกียงคำ เมื่อสินไซขึ้นครองราชย์แล้วได้ยึดหลักทศพิธราชธรรมในการปกครองและได้สั่งสอนให้ประชาชนปฏิบัติธรรมรักษาศีล ทำให้บ้านเมืองร่มเย็นเป็นสุขนับแต่นั้น

ชาวเว้ดส์วมมาเษดรุมพัมคิมแเว
ท้าวเวสสุวรรณมาเษดรุมพัมคิมแเว

(ภาพที่ 28) ผนังหมายเลข 7 ด้านทิศเหนือ : พญาเวสสุวรรณชุบชีวิตกุมภภัณฑ์

ในกาลต่อมา พญาเวสสุวรรณเมื่อไม่เห็นกุมภภัณฑ์ขึ้นมา
เข้าเฝ้าตามปกติจึงเสด็จลงมายังเมืองอโนราช เมื่อทราบเรื่องก็ทรงใช้
น้ำคันโททิพย์ชุบชีวิตกุมภภัณฑ์ให้ฟื้นคืนชีพขึ้นมา ด้วยหวังว่ากุมภภัณฑ์
จะกลับตัวได้

(ภาพที่ 29) ผนังหมายเลข 5 ด้านทิศใต้ :
หลังฟื้นคืนชีพกุมภันท์ได้ไปลักเอานางสุมณฑามาอีกพร้อมด้วย

เก็บพระดาบารั้วสาววิมไซแอ
เทพดานำฮักสาสินไซแล

แต่กุมภันท์ไม่ยอมเชื่อฟังพญาเวสสุวรรณ ได้ลอบเข้ามาลักนางสุมณฑากลับคืนพร้อมด้วยสินไซ และนำตัวสินไซไปขังไว้ที่เมืองอโนราชเพื่อจะต้มกินเป็นอาหารให้หายแค้นใจ

สีโหและสังข์พร้อมด้วยกองทัพติดตามไปถึงเมืองยักข์ สังข์แปลงกายเป็นเขียดไม้* รอโอกาส เมื่อสาวยักข์มาตักน้ำ กระโดดเข้าไปในคุน้ำ**ที่ยักข์หาบไปใส่หม้อต้มสินไซ สังข์เข้าไปช่วยสินไซ เมื่อสินไซเป็นอิสระก็รบกับกุมภันท์อีกครั้ง

* เขียดชนิดหนึ่งตัวจะมีลายขนาดใหญ่ อาศัยอยู่ตามทุ่งนา
** ถังน้ำ

จนพญาเวสสุวรรณต้องลงมาห้ามศึกแต่
ไม่เป็นผล ร้อนถึงพระอินทร์ได้ลงมาจับ
โดยใช้วิธีชี้แจงเหตุผล เมื่อทุกฝ่ายเห็นด้วย
กับพระอินทร์จึงเกิดสันติสุขลงเอยด้วยดี
ทุกประการ

(ภาพที่ 30) ผนังหมายเลข 7 ด้านทิศเหนือ : พระอินทร์ห้ามศึก

(ภาพที่ 31) ผนังหมายเลข 2 ด้านทิศตะวันออก : กุมภภัณฑ์ขอขมาและสู่ขอนางสุมณฑากับสินไช

- อุมเมือมิงแพงทวมปั้มไซยะวาดแฉ่
อุ้นเนื้องค์แพงกุ่มป่าไซยราชแล
- อุมเมือมิงแพงตวิงแฉ่ ซอดแฉ่มดิมวิงแฉ่
อุ้นเนื้องค์แพงตกลองแล ซอดแฉ่มดินลงแล

เมื่อการศึกยุติลง พญากุมภภัณฑ์ได้มาขอขมาและสู่ขอนางสุมณฑากับสินไชตามจารีตประเพณี พร้อมด้วยของหมั้นมากมาย แล้วรับนางสุมณฑากลับคืนเมืองอโนราช ก่อนกลับสินไชยังได้สั่งสอนพญา
กุมภภัณฑ์และเจ้าเมืองน้อยใหญ่ให้ตั้งมั่นในศีลธรรม ยึดหลักทศพิธราชธรรม
นำการปกครอง

(ภาพที่ 32) ผนังหมายเลข 1 ด้านทิศตะวันตก (หลังพระประธาน) : ม้วนชาดก

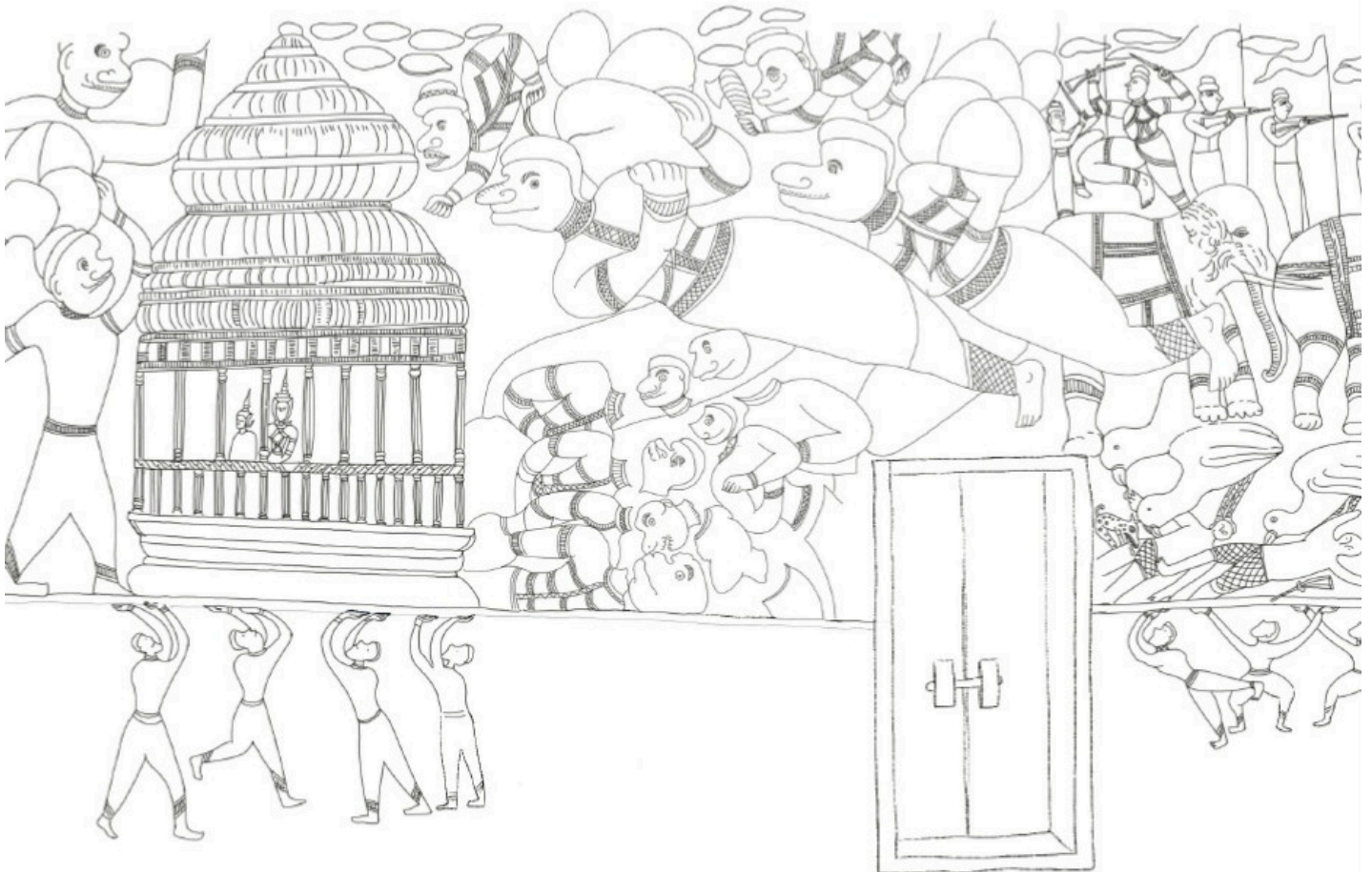
บทสรุปของเรื่องหรือม้วนชาดก เป็นบทส่งท้ายหลังจากเนื้อเรื่องจบ เป็นการเชื่อมโยงวรรณกรรมมาสู่พุทธศาสนา เพื่อการสั่งสอนและสร้างศรัทธาให้ประชาชน บทสรุปของเรื่องสินไซนี้เฉลยว่าตัวละครได้มาเกิดเป็นบุคคลใดในสมัยพุทธกาล เริ่มจากสินไซ ได้มาเกิดเป็นพระพุทธเจ้า สังข์ได้มาเกิดเป็นพระสารีบุตร สีหะได้มาเกิดเป็นพระอานนท์ และตัวละครอื่นๆ ก็ล้วนไปเกิดร่วมยุคสมัยกับพระพุทธเจ้าทั้งสิ้น

ลิมวัดไชยศรี พ.ศ.2566 ภาพถ่ายโดย ทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์

Sinxay of Wat Chaisi

Sinxay : The Cultural Heritage

Sinxay, also known as Sang Sinxay, is an remarkable piece of folk literature that reflects the values and wisdom of the Isan (northeastern Thailand) people. The story is deeply connected to their way of life, beliefs and traditional arts.

The story depicts the adventures of the hero named Sinxay who has been destined for greatness and guided by moral values. He embodies gratitude and honesty, overcoming every obstacle with unwavering perseverance. The tale highlights the concept of justice and emphasizes the importance of doing good for the benefit of society.

In terms of art and culture, “Sinxay” is represented across various forms including Hup Taem (mural paintings), sculptures, and traditional folk performances such as Mor Lam and Nang Pramothai. These realms of art and culture are still found in several communities, especially in Sawathee village which is located in Sawathee Sub-district, Mueang Khon Kaen District, Khon Kaen Province. The people of Sawathee Village are actively involved in conservating their traditional arts and culture, including monks’ chants, mural paintings of Wat Chaisi, and Mor Lam (traditional Isan music performances).

In terms of cultural values, the folk tale plays a vital role as a medium for transmitting beliefs, values, and ideologies, using personification and reliance on Dhamma through sermons, storytelling, artwork, and performances. This folklore literature

helps strengthen and develop the community by promoting the values of cultural conservation and restoration. These values also enable the community members to maintain a strong connection to their cultural heritage, integrating it into both their daily lives and the modern world.

The History of Sinxay

Sinxay is an ancient folk literature which has been passed down through generations for hundreds of years. Although its exact origin is unknown, the story of Sinxay is widespread across Myanmar, Laos, Thailand and Cambodia. It is the most popular folk literature in the Mekong Basin, particularly in the northeastern region of Thailand (Isan) and its surrounding areas.

Originally, Sinxay was passed down orally as a common folk tale. Later, it was written in both of prose and poetry, becoming a renowned piece of literature. Isan people believe that Sinxay recounts the Buddha's past lives as many scenes in the story are linked to Buddhist beliefs. The story not only provides great excitement of battles, adventures, and obstacles, but also reflects on Dhamma teachings, Heet Kong (traditions), the principles of governance, harmonious living within society, and respect for nature and the environment.

Monks typically preach it at the end of Buddhist Lent, while villagers often read it to each other during funerals or birth ceremonies. In addition, Sinxay” is represented across various

forms including Hup Taem (mural paintings), sculptures, Morlam (traditional Isan music performance), and Nang Pramothai (Isan shadow puppet show).

This part is repeated, same context is mentioned before. You should delete one of them, otherwise, people would think it is overlapping.

Hup Taem of Wat Chaisi

“Hup Taem” is an Isan dialect which means “murals” or “mural paintings”. They present the unique culture of Thailand and Laos. In the area of Mekong region, Hup Taem can be seen on the walls, ceilings, inside and outside the ordination hall or the pavilions. These murals were painted to describe “Buddha Pravatt” or the life of Lord Buddha, “Jataka” or the previous lives of Lord Buddha, “Heet Sib Song” or the rites of the twelve months, as well as “Kong Sib Si” or the inhabitants’ ways of life.

These murals were painted to enable monks and lay people to have full understanding of Dhamma or Buddhist teachings, to encourage people to do good deeds, and to provide entertainment to people.

The Vessantara Jataka is the most favourable murals painted on the walls of monasteries in the Northeast region. Nevertheless, Hup Taem depicting the adventure of Sinxay can

be found in 13 monasteries of Isan in Thailand and 3 monasteries in Laos.

In Central Isan, Hup Taem of Sinxay can be found in 8 monasteries across 4 provinces: three in Khon Kaen, two in Mahasarakham, two in Roi-Et and one in Kalasin.

In Khon Kaen Province, Hup Taem can be found in Wat Chaisi, Wat Sanuanwaree Pattanaram and Wat Sa Bua Kaew.

Wat Chaisi is a temple located in Mueang Khon Kaen District. Hup Taem of this temple are unique because the painters had depicted all episodes of the story. They painted the stories both inside and outside the wall of the ordination hall (sim).

Even if the painters had no particular artistic talents, they were willing to do this painting work. They wanted the public to admire the story and to recognize the good deeds according to Buddhist teachings. Hence, artistic recognition was not the main point of this mural painting.

The story of Sinxay is well-known to the inhabitants of Laos and Thailand, particularly in Isan. It has been related for a very long time. Hup Team in several ordination hall (sim) were painted in some episodes of the story. It is only at the ordination hall (sim) of Wat Chaisi that people can admire the whole story of Sinxay. This is why Hup Taem of Wat Chaisi are well-known and worth admiring.

Wat Chaisi is a temple located at No.8, Sawathee Village, in Sawathee Sub-district. It is approximately 20 kilometres from the centre of Khon Kaen.

To get to Wat Chaisi, visitors drive along Maliwan road for 14 kilometres on the route to Ban Fang District. Then turn right at Ban Tum Intersection and continue their journey about 8 kilometres before arriving at the Temple.

Wat Chaisi was built in 1865 in the area of 16,800 square metres. This temple was once called Wat Tai (Southern Temple) because there were two temples in the village. The other temple is Wat Phochai, also known as Wat Nuea (Northern Temple). The ordination hall (sim) of Wat Chaisi was built in 1900. It was famous for its murals (Hup Taem) depicting the story of Sinxay.

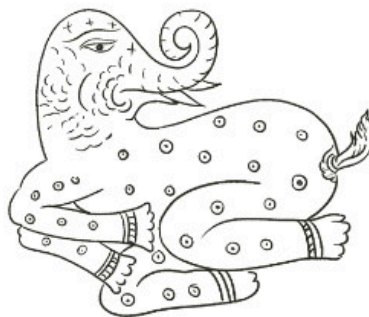
The abbots of the temple were not recognised until Venerable Luang Pu On-Sa was nominated the abbot of the temple. Venerable Luang Pu On-Sa spent his whole life developing the temple. He passed away in 1948.

Later, Venerable Luang Pu Plian Thitapanyo was nominated the abbot. He carried on developing the temple as Venerable Luang Pu On-Sa had done. Venerable Luang Pu Plian Thitapanyo passed away in 1960.

After Luang Pu Plian Thitapanyo's death, the temple was left deserted. No monk stayed in the temple.

In 1989, Venerable Wasan Mahapunyo came from Nakhon Phanom to spend his three-month religious retreat at Wat Chaisi. He was born in Sawathee Village. Venerable Wasan Mahapunyo had a strong intention to restore his hometown temple and develop it as the religious and cultural centre of the community.

Later, Venerable Wasan Mahapunyo was nominated as Phrakru Boonchayakon, the abbot of Wat Chaisi. He continues developing the temple to serve as the religious and cultural centre for Sawathee Community and for Khon Kaen Province. One of his prominent projects is the preservation of Hup Taem (murals) depicted the story of Sinxay. These Hup Taem were painted on the inside and outside wall of the ordination hall (sim). That is why people like to admire Wat Chaisi as a palace of Sinxay. This palace shines in Khon Kaen Province at the present time and always welcomes visitors from any part of the world.

Sinxay's Synopsis

Phraya Kusarat was the king of Pengchan City. His queen was named Chantha, and he had a sister named Sumontha. One day, Sumontha was taken away by Phaya Kumphan, the ogre who ruled Anorat City and forced to become his wife. Phraya Kusarat could not stop worrying about his sister, who was always on his mind. One day, he decided to become a monk and started his journey to search for his sister. In Champa City, Monk Kutsarat met seven daughters of a wealthy man and fell in love with all of them. He asked for their hands in marriage, and their father gave his permission.

Later, Queen Chantha gave birth to a child with the body of a lion and head of an elephant who was named Siharat or Siho. Nang Lun, the youngest daughter of the rich man, gave birth to male twins: one was born with a bow and a sword by his side and was named Sang Sinxay or Sinxay; the other was born with a body in the shape of a conch and was named Sangkhakuman or Sang Thong . Meanwhile , the other six daughters of the rich man gave birth to six children with ordinary appearance as human.

The six wives bribed the royal seer to make a false prophecy, claiming that Queen Chantha's and Nang Lun's children would bring misfortune to the king and his kingdom. Phraya Kusarat believed the prophecy and ordered to send his three sons, Siho, Sinxay and Sang Thong, out of the city.

Queen Chantha and Nang Lun requested to leave the city as well so that they could stay with their children. God Indra took pity on the children and mothers and decided to help them by providing a crystal palace so that they could have a peaceful life.

As the six sons who stayed in the palace with their father, Phraya Kusarat, came of age, they were given a royal command to set out in search of the king's long-lost sister, Sumontha, in Anorat City. However, they did not follow their father's orders. Instead, the six brothers found Sinxay, Siho and Sang Thong, and persuaded them to search for their aunt, Sumontha.

With respect for their missing aunt, Sinxay, Sang Thong, and Siho accepted the order and began their journey alongside the six princes. During the journey, Sinxay, Siho, and Sang Thong helped the princes overcome several challenges, including crossing seven wide rivers and passing through nine perilous zones filled with dangers such as a giant poisonous snake and a fearsome ogre. At last, Sinxay and his companions reached Anorat City, where they were reunited with their long-lost aunt, Sumontha. Sinxay fought bravely against the ogre Kumphan and his soldiers. After a fierce battle, Sinxay and his companions defeated Kumphan and successfully brought his aunt back to Pengchan City.

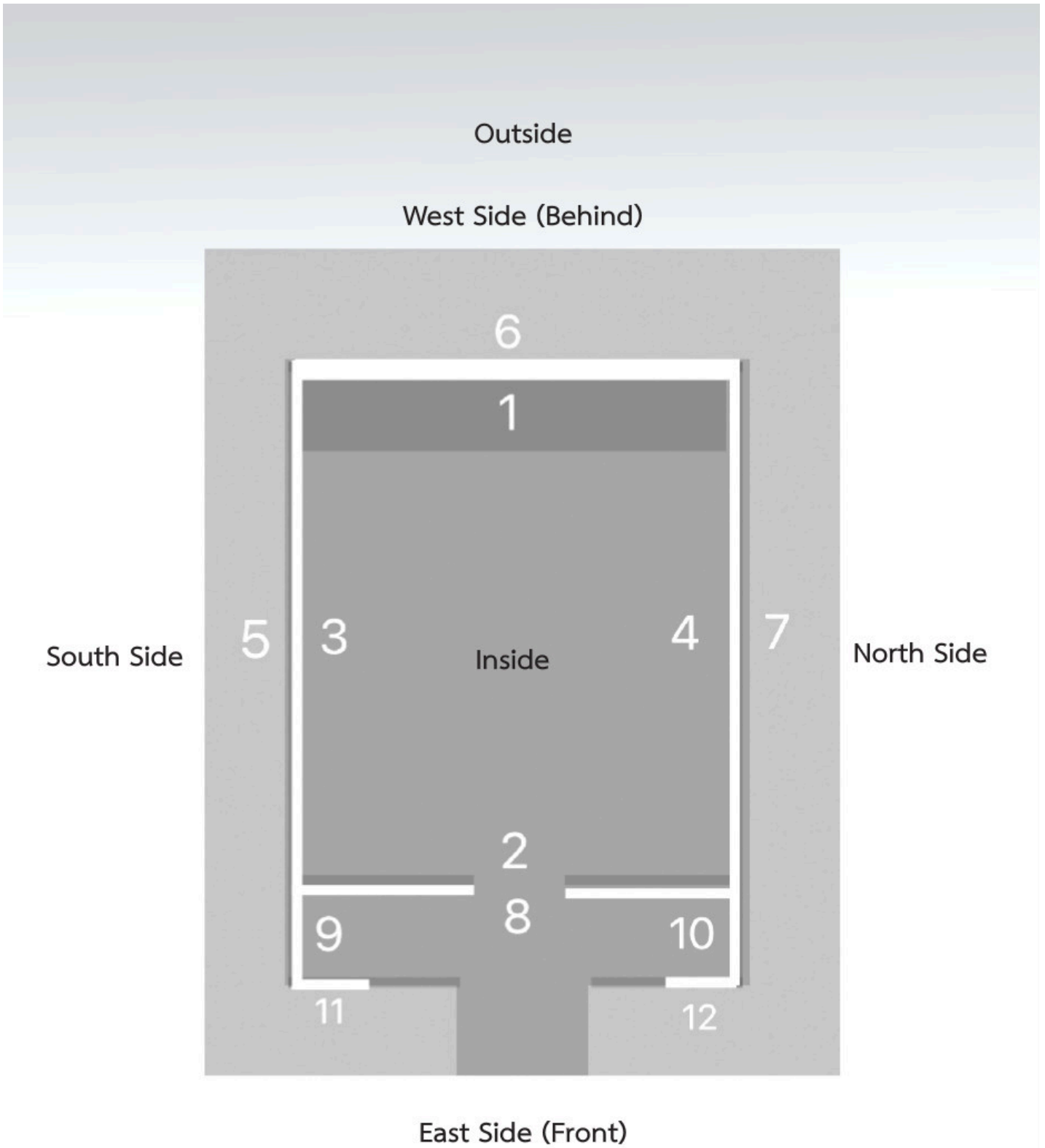
On the way back to Pengchan City, the six princes plotted to kill Sinxay, Siho, and Sang Thong. They pushed the three brothers into a deep ravine. However, God Indra came to

their rescue and saved them. When the truth was eventually revealed, King Phraya Kusarat banished the six princes and their mothers from the city. Phraya Kusarat invited Queen Chantha, Nang Lun, and their three children back to Pengchan city.

Later, the ogre Kumphan was resurrected by Phaya Vessuwan. After Kumphan revived, he fought to take back Sumontha again and took revenge on Sinxay by boiling him alive and eating his flesh. Siho and Sang Thong then followed Sumontha and Sinxay. Another battle broke out between the brothers and Kumphan. Amid the fight, God Indra descended to stop the conflict and find a peaceful resolution. He commanded Kumphan to formally ask for Sumontha's hand in marriage, in accordance with tradition. Kumphan accepted the advice and the story ended happily.

In conclusion, the story is deeply connected to Buddhism, aiming to teach moral values and build faith in people's minds. In this story, Sinxay is considered a manifestation of the Buddha, while the other main characters are believed to represent his Arahant disciples.

Wat Chaisi Ordination Hall Plan

The Story of Sinxay

from Hup Taem of Wat Chaisi

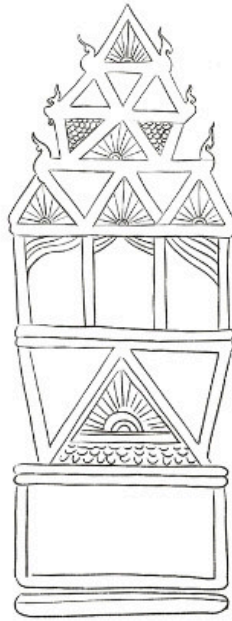

Figure 1. : Pengchan City

Phaya Kutsarat reigned Pengchan City.

Once upon a time, Phraya Kutsarat was the king of Pengchan City. His wife was Queen Chantha. The king had a beautiful sister, Sumontha. He loved her very much! Many kings from other cities asked permission from Phraya Kutsarat to marry Sumontha. But the king of Pengchan City refused to give his sister to any king. He thought that these kings were not good enough for his beautiful sister.

Phaya Kumphan paid a visit to Phaya Vessuvan.

Phaya Kumphan was an ogre who was the king of Anorat City. He had one elder brother, Phaya Vannura. Phaya Kumphan and his brother revered Phaya Vessuvan, the highly respected protector god of the North.

One day, Phaya Kumphan paid a visit to Phaya Vessuvan and asked him to make a prediction about his future spouse.

Phaya Vessuvan told Phaya Kumphan that his future spouse would be a goddess who reincarnated as Sumontha. She was Phaya Kutsarat's sister. She lived with her brother in Pengchan City.

On hearing the prediction, Phaya Kumphan desired to take Sumontha as his wife. The god protector of the North told him that his desire would cause him serious problems in the future, but Phaya Kumphan did not heed to Phaya Vessuvan's warning.

Phaya Kumphan realised that human beings were afraid of ogres. For this reason, the marriage proposal was completely impossible. Therefore, Phaya Kumphan devised a plan to kidnap Sumontha.

Phaya Kutsarat had a bad dream.

One night, Phraya Kutsarat dreamt that a big-nosed and red-lipped ogre from another city appeared to him with a royal letter in his hand. This strange ogre spoke to him in an impolite manner, and in the end, the strange ogre cut Phraya Kutsarat's right hand with the sword.

The next day, Phraya Kutsarat asked the royal seer to interpret his bad dream. The royal seer made a prediction that the king would lose his beloved cousin. He suggested that the king organise a ceremony to get rid of bad fortune. The king agreed with the royal seer.

Sumontha went for a walk in the royal garden.

One day, Sumontha went for a walk with her maids in the royal garden. Phaya Kumphan, who had come from the city of Anorat and had hidden himself in the royal garden, looked at her all the time. Phaya Kumphan then walked towards her. As soon as the maids saw the strange ogre, they screamed with fear and ran away.

Wasting no time, Phaya Kumphan grabbed Sumontha. He held her to his chest and then took off into the sky. The ogre took her to his palace located in Anorat City.

Phaya Kumphan loved Sumontha very much. He did all he could to win her heart. Eventually, she was not afraid of him, and granted him her love. Sumontha no longer thought of her hometown.

Later, the couple had a daughter. Her name was Sidachan. When Sidachan grew up, Phaya Varunrat, King Naga of the Underground City, came to ask for her hand. Sidachan's parents were pleased to give their daughter to him.

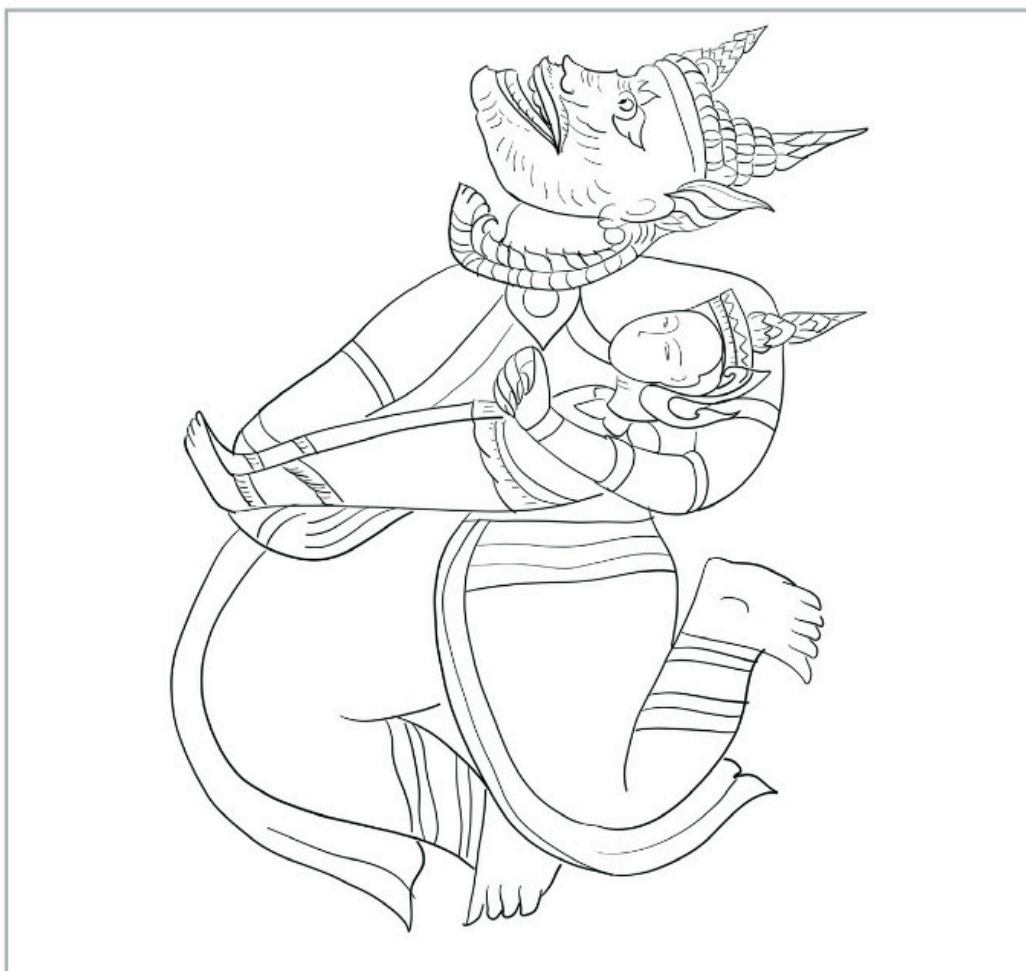

Figure 2. See No.5 on page XI : Phaya Kumphan held Sumontha on his chest.

Phraya Kutsarat was ordained as a monk and began searching for his sister.

From the moment Phraya Kutsarat heard about the disappearance of his sister Sumontha, he became very upset. He thought of her all the time.

Phraya Kutsarat called for an audience of dignitaries. He told them that he would grant the regency of Pengchan City to his queen, Chantha, then he would go out of the city to search for his sister. The dignitaries agreed with the king. So, Phraya Kutsarat granted the regency to Queen Chantha.

Traditionally, the royal procession of the king had to be accompanied by dignitaries and soldiers. But Phraya Kutsarat wished to go alone. He did not want anybody to recognise him. This would make it difficult to find his sister. Hence, Phraya Kutsarat was ordained as a monk and walked through the forests to search for his sister.

Arriving in the city of Jampa Nakhon which was ruled by Phraya Kamatha, Monk Kutsarat heard the story about the abduction of his sister by an ogre who had great magical powers. The ogre's name was Phaya Kumphan. This ogre took Sumontha to Anorat City.

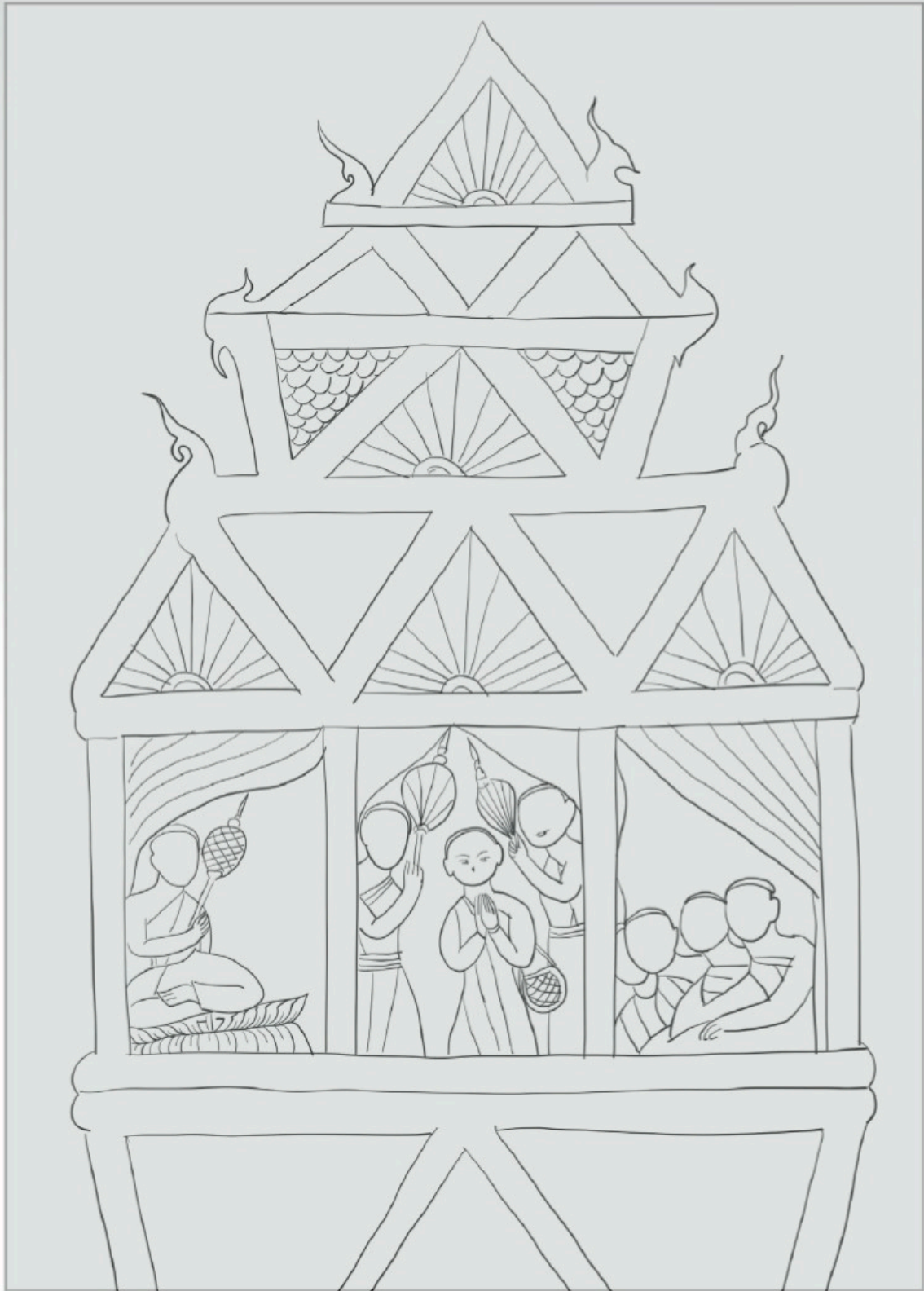

Figure 3. See No.11 on page XI : Phraya Kutsarat was ordained as a monk.

Phaya Kutsarat was married to seven daughters of a rich man.

In the city of Jampa Nakhon, Monk Kutsarat went for his morning alms round. Seven women made food offerings to him. They were the daughters of a rich man named Nantha. The eldest daughter was called Pathumma and the youngest one was called Nang Lun. These seven daughters of Nantha were very beautiful and attractive. Monk Kutsarat felt in love with all of them. He could no longer remain a monk.

Monk Kutsarat decided to return to his city and performed rite of exiting monkhood. After that, he ordered two dignitaries, Khun Khon and Khun Si, to deliver a marriage proposal to the rich man.

The rich man was greatly honoured by this royal request and unhesitatingly granted his seven daughters to Phaya Kutsarat. So, the king had eight wives, including Queen Chantha.

The mothers and the sons were banished from Pengchan City.

Later, Queen Chantha gave birth to a child with the body of a lion and the head of an elephant. Nang Lun, the rich man's youngest daughter, gave birth to male twins: one was born with a bow and a sword by his side, While the other the body in the shape of a conch. The other six wives of Phraya

Kutsarat simultaneously gave birth to six children. Therefore, Phraya Kutsarat had nine sons.

It was a tradition to call for a royal seer to foretell the fate of the royal newborn. Before coming to see the king, the royal seer met the king's six wives. He told them that Queen Chanta's son and Nang Lun's sons were the reincarnated deities of great merit. They will achieve their full potential in the future. As for the royal six wives' children, they were just ordinary people.

Figure 4. See No.5 on page xi :

The two mothers and the three children roamed in the forest.

The royal six wives were jealous of Queen Chantha and Nang Lun, their youngest sister. They convinced the royal seer to make a false prediction. Corrupted by the desire for rewards, the royal seer told Phaya Kutsarat that his three sons would bring misfortune to their father. Phaya Kutsarat believed that

misfortune would befall him. He ordered his two wives, Chantha and Nang Lun, and his three children to be driven out of the city. Hence, the two mothers and the three children had to get out of the city and roamed in the forest.

The two mothers and the three children had got a palace given by God Indra.

The two mothers and the three children wandered wearily through the forest. God Indra took pity on them. He ordered Vissanukam, the God builder, to build a palace for them. He also conjured a city. It was named Chiang Sin. Hence, Chantha and Nang Lun, and the three sons lived happily in the palace of Chiang Sin City.

God Indra also gave names to the three princes by writing their names on a golden palm leaf. The child with the head of an elephant and the body of a lion was named “Siharat”, simply called as “Si Ho”. The second, with the body of a conch was named “Sangkhara Kuman”, simply called as “Sang Thong” or “Hoy Sang”. The third child with the human body was named “Sang Sinxay” or simply called as “Sinxay”.

Chantha and Nang Lun brought up their three children in this palace. They had happy and joyful life. Sinxay grew up. One day, he asked permission from his mother to test a bow and arrow. She allowed her son to do the test.

Sinxay took the bow and shot the arrow. The sacred power of the arrow gave the signal to Garuda, the great mythical bird, and to Naga, the great mythical serpent, that the reincarnated Buddha was the owner of the arrow. The two mythical creatures came to guard Sinxay, their revered hero. Garuda protected him at daytime and the Naga, at night-time.

Figure 5. See No.5 on page XI :

The Garuda and the Naga came to guard Sinxay.

Sinxay, Si Ho, Sang Thong and the six princes started searching for their aunt Sumontha.

As for the children of the six sisters, they always stayed in the palace with their father, Phraya Kutsarat, and their mothers.

Phraya Kutsarat missed his sister very much. Seeing that his six children had grown up, he thought that they would help him search for his missing sister.

One day, Phraya Kutsarat asked his six sons to start looking for Sumontha. The six princes did not want to do as their father asked but had to accept his order. They made their journey into the forest. They did not know what to do. They just walked through the forest, not knowing where to go.

Luckily, in the forest, they met Sinxay, Si Ho and Sang Thong by chance. The six princes recognised their three brothers right away.

There were several wild animals around them. The six princes were afraid of them. But Sinxay told them not to be afraid of wild animals. He showed them his magical powers to chase wild animals. The six princes were amazed and realised that they had no magical powers. So, they lied to Sinxay, Si Ho and Sang Thong that Phraya Kutsarat missed them very much. They also told Sinxay that Phraya Kutsarat ordered him and his two brothers to help them search for their aunt, Sumontha.

Sinxay trusted them. He was happy that his father Phraya Kutsarat had thought of him and had asked him to join an important task. Hence, Sinxay, Si Ho, Sang Thong and the six princes started searching for their aunt.

In the forest, Sinxay, Si Ho and Sang Thong feared nothing while their six brothers always walked behind them with fear.

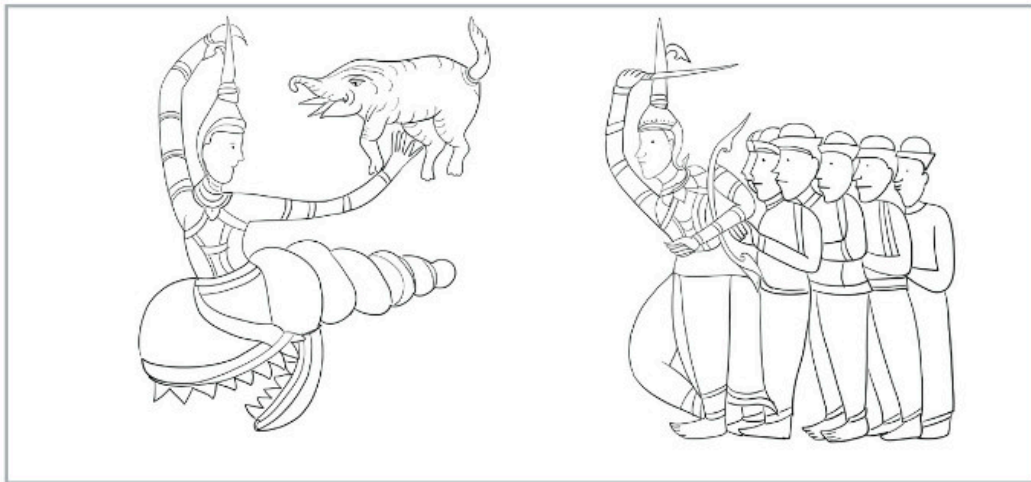

Figure 6. See No.5 on page xi :

Sinxay, Si Ho, Sang Thong and the six princes started searching for their aunt.

Sinxay killed Gnu Suang, a large poisonous snake.

Along the way, they arrived at a place watched over by Gnu Suang, a large poisonous snake whose eyes were as red as the sun. It puffed its poisonous smoke from its mouth. Sinxay fought Gnu Suang. His two brothers also helped him to kill this giant snake.

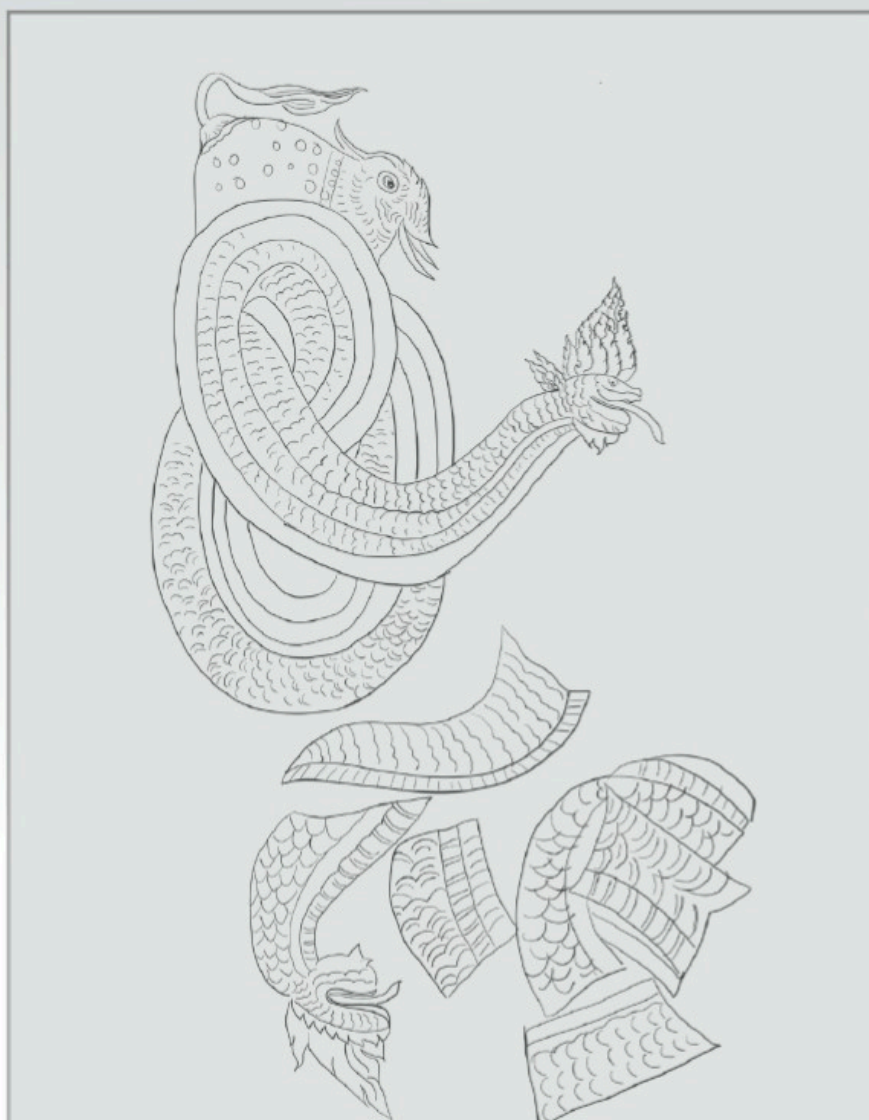

Figure 7. See No.6 on page XI : Sinxay killed Gnu Suang.

After getting rid of Gnu Suang, Sinxay and all his brothers continued on their way. They arrived at a river. The six princes were afraid of danger. They did not dare to go with Sinxay. Noticing this, Sinxay told them to wait for him on the riverside. To ensure their safety, Sinxay asked his brother Si Ho to stay with them.

Sinxay fought against the ogre Varunyak.

Sinxay climbed onto the back of his brother Sang Thong and they crossed a river which was 16 kilometres wide. They arrived at the other bank of the river. Sinxay told Sang Thong to stay at the riverside. He continued his journey to Mount Mahavong. Sinxay climbed up the mountain and continued his journey. He reached Mount Lan which was too high for him to climb. Then, God Indra descended from the sky, carried Sinxay to the top of Mount Lan.

On the other side of Mount Lan, there was a huge ogre called Varunyak. This ogre wanted to kill Sinxay. They started a battle. Sinxay used his magic powers and killed the ogre.

Figure 8. See No.6 on page XI : Sinxay killed Varunyak.

Sinxay defeated the Giant Elephant, Phaya Chat Than.

After killing the ogre, Sinxay and Sang Thong continued their journey. They reached a river bank. The river was 32 kilometres wide. Sinxay climbed onto Sang Thong's back. They crossed the river.

On the other side of the river, Sinxay met a giant elephant called Phaya Chat Than. Its footprint was over six metres. This huge animal was accompanied by an army of wild elephants. This giant elephant was so enraged that it wanted to crush Sinxay with its foot. But fortunately, Sinxay triumphed over the giant elephant. Finally, Phaya Chat Than and its elephant soldiers submitted. They accompanied Sinxay to the borders of their territory.

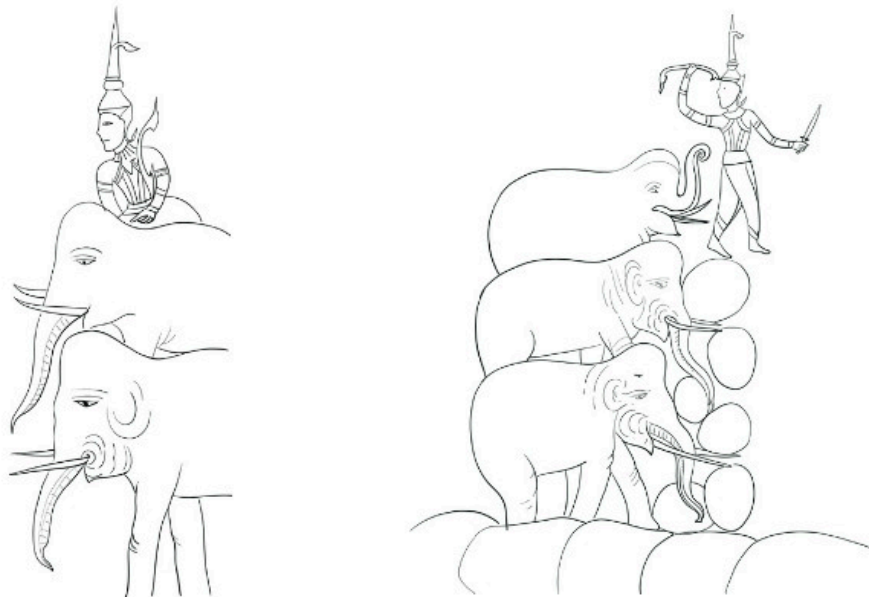

Figure 9. See No.7 on page XI :

The elephants accompanied Sinxay to the borders of their territory.

Sinxay killed the four ogres.

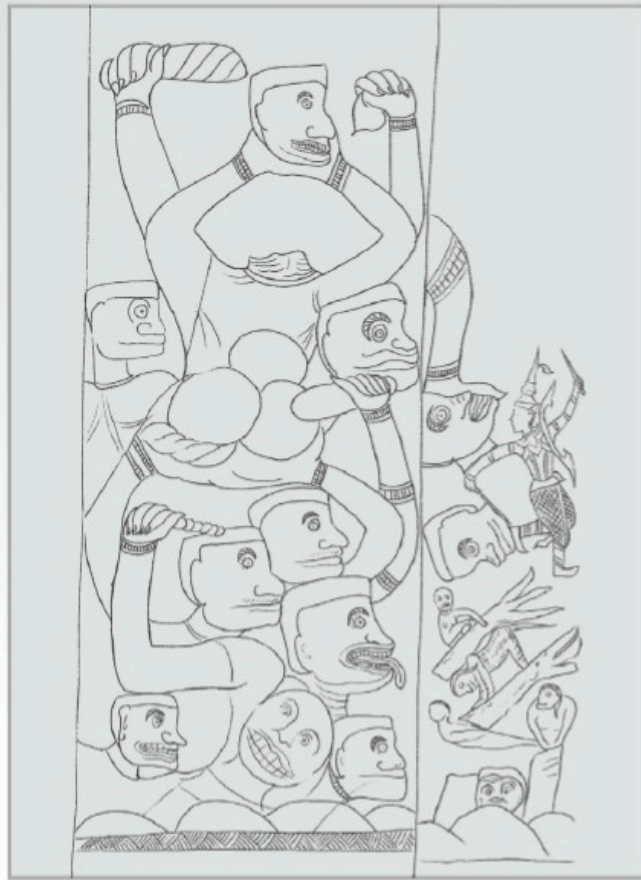

Figure 10. See No.7 on page XI : The four ogres were killed by Sinxay.

Sinxay and Sang Thong continued on their way until they reached a river bank. The river was 48 kilometres wide. Then again, Sinxay climbed onto the back of Sang Thong. They crossed the river. They reached the other side of the river. This time, Sang Thong walked ahead and made a trail for his brother. Sinxay followed the trail until he arrived at Mount Mat Ngern Yuang. There, Sinxay and Sang Thong met the four ogres and their army. They fought a battle with them. Finally, Sinxay and Sang Thong succeeded in killing all of them.

Sinxay met the ogress.

The two brothers continued their journey. And again, they arrived at a river bank. The river was 64 kilometres wide. Sinxay climbed on Sang Thong's back. When they arrived at the other side of the river bank, Sinxay told his brother to wait for him there. Sinxay went to a land where an ogress lived. She looked at Sinxay with shining eyes. She felt in love with this handsome prince. She wished to take him as her husband.

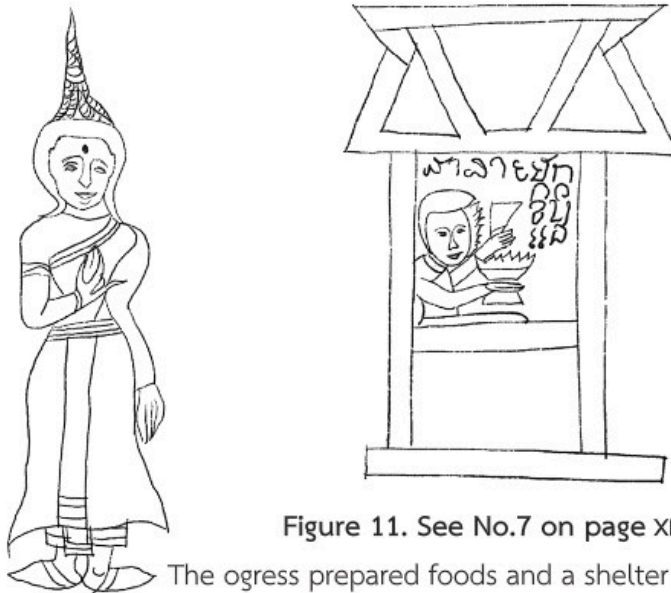

Figure 11. See No.7 on page xi :

The ogress prepared foods and a shelter for Sinxay.

Hence, the ogress turned herself into a pretty young woman. She wanted to seduce this handsome prince, but Sinxay knew that this pretty woman was the ogress. So, he ran away. The ogress ran after him. She wanted to catch Sinxay but she could not catch up with him. Finally, Sinxay reached the riverside. He climbed onto the body of Sang Thong, and they set off across the water. The river was 80 kilometres wide.

Sinxay met the Nariphon Tree of which flowers looked like young and beautiful girls.

Figure 12. See No.7 on page xi :

Sinxay admired the Nariphon flowers and cut off Phaya Thon's heads.

Sinxay and Sang Thong arrived at a river bank. Sinxay told his brother to wait for him at the riverside, then he went to explore a place. Sinxay arrived at a large fence. Inside the fence, he saw a tree. It was the Nariphon tree which had many flowers. These flowers were special. They were in the form of young and beautiful girls. These strange flowers were guarded by Phaya Thon, a mythical creature with magical powers. Phaya Thon saw that Sinxay was handsome. He was so jealous of him. Phaya Thon wanted to kill Sinxay. There

was a fight between them. Sinxay managed to cut off Phaya Thon's head. However, his head reappeared. Sinxay did cut off Phaya Thon's head again and again, but it reappeared after the cuts. Phaya Thon was not dead. Finally, Phaya Thon realised that he could not fight Sinxay. So, he decided to run away from the brave prince.

Figure 13. See No.7 on page XI : Sinxay cut off Assamukhi's head.

Sinxay met Assamukhi, the horse-headed ogress.

Sinxay came back to meet Sang Thong. He climbed onto Sang Thong's back. Their adventures continued. They crossed a river 96 kilometres wide. Sinxay explored the place. He walked around. During his survey, Sinxay met a horse-headed ogress

called Assamukhi. This ogress fell in love with Sinxay at first sight. She walked up to him, hugged him, picked him up, and flew into the sky. Sinxay gently asked her to let go. But she did not listen to him. In the end, Sinxay decided to cut off Assamukhi's head with his sword.

Sinxay entered the Kalaphreuk Flower Garden.

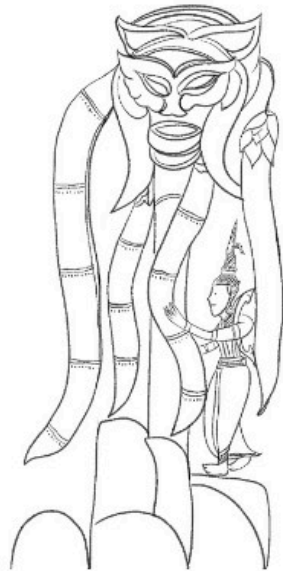

Figure 14. See No.7 on page XI :
Sinxay put on the reminiscent clothes.

After killing Assamukhi Ogress, Sinxay climbed up a mountain called Mount Velabat. He entered the Kalaphreuk Flower Garden. This flower garden was created by God Indra. Kalaphreuk were beautiful flowers in which butterflies fluttered wearing reminiscent clothes. These butterflies could only be seen by people who had accumulated a lot of merit. Sinxay could see them. Sinxay put on these reminiscent clothes and continued his journey.

Sinxay met Kieng Kham and 500 Kinari maids.

Then, Sinxay arrived at a pond where the Kinaris, the mythical creatures, half-women, half-birds, were splashing. He approached their leader. Her name was Kieng Kham.

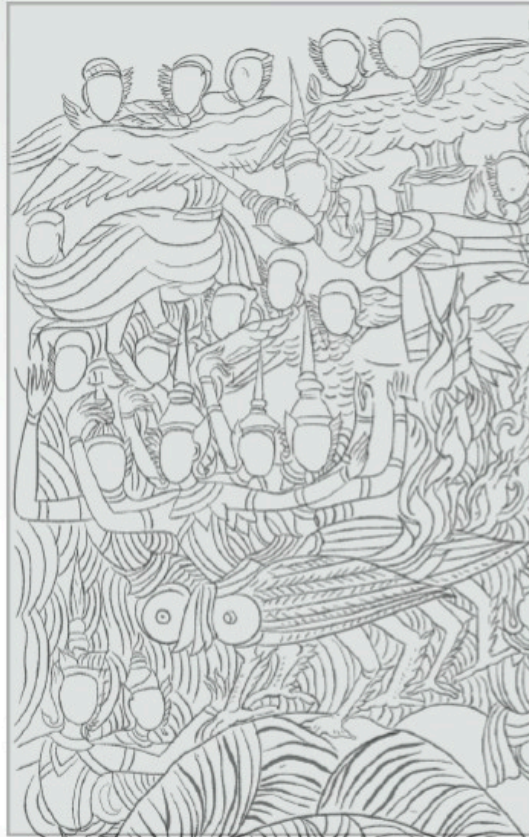

Figure 15. See No.7 on page XI : Sinxay was among Kinari maids.

This beautiful Kinari swam in the pond with her 500 Kinari maids. Falling in love with her, Sinxay began courting her. Finally, Kieng Kham and her 500 Kinari maids became his wives. Sinxay stayed with them for seven days before restarting his journey.

Sinxay had a dream.

Sinxay went to meet Sang Thong who was waiting for him on the river bank. He climbed onto Sang Thong's back. They crossed a river which was 112 kilometres wide.

Two days later, they arrived on the other side of a river. Sang Thong went to explore the area on his own whereas Sinxay decided to spend the night by the river. At night-time, Sinxay slept. He dreamt that a strong wind was blowing and it caused floods everywhere. A large amount of water covered all areas. It reached the top of Mount Phra Sumen which was the deities' residence. Sinxay used his bow and slew millions of ogres while his brother, Si Ho, made a loud cry to drive the enemies away. Sang Thong went up into the skies and helped fight the ogres. God Indra gave a mantra, a prayer formula with mighty powers, to Sinxay. This mantra helped him in the fight against his enemies. Moreover, the Naga, the great mythical serpent, came to serve as his seat. Sinxay sat on the Naga. Sinxay woke up at dawn. He continued his journey until he met Sang Thong.

Sinxay and Sang Thong met Sumontha in Anorat City.

Figure 16. See No.11 on page XI :

Sinxay approached Sumontha and told her that he was her nephew.

In the city of Anorat, the ogre Kumphan slept in an anomalous and unnatural way. Sumontha found this position to be a bad omen. She tried to dissuade her husband from going into the wood. However, Kumphan did not listen to his wife's warning. He left for the wood. He was struck by a strange syndrome in the forest. He could not see clearly, and he could not hear well. This heralded bad luck for him. But Kumphan did not realise it.

Seeing that Kumphan had left the palace, Sinxay approached Sumontha and told her that he was her nephew. Sinxay convinced his aunt to return with him to Pangchan City.

But Sumontha loved her husband very much. She hesitated to go with Sinxay. She wanted to say goodbye to her husband before she left. It was about time that Kumphan would return to his palace. So, Sumontha hid Sinxay and Sang Thong in a pile of dry flowers.

Kumphan returned to his palace.

When the ogre Kumphan returned to his palace, he felt something strange. The palace was surrounded with the smell of human beings. Kumphan asked his wife if she smelled something strange. Sumontha told him that she smelled nothing. She pretended to be annoyed by his question. Kumphan then begged her to forgive him, he was so tired. Then he told her that he was so tired that he wanted to go to sleep.

Sinxay then urged his aunt to leave the palace. But Sumontha could not leave her husband. She loved her husband very much. She was reluctant to leave him. But Sinxay convinced her that her brother, Phaya Kutsarat, missed her very much. The disappearance of his sister made him miserable. Sumontha felt pity of his brother. Finally, she decided to go back to Pengchan City with her two nephews.

Along the way, Sumontha hesitated. She thought of her husband. She lied to Sinxay three times in order to return to her husband. The first time she told him that she had forgotten her scarf. The second time she told him that she had forgotten her hair needle. The third time she told her nephew that she needed to go back to get her tiara. But Sinxay knew that his

aunt made false pretences. So, he did not let her return to the palace. He forced her to go back to Pengchan City with him.

Sinxay and Kumphan fought a small battle.

Sinxay and Sumontha were on their way. They stayed in a cave called An. This cave was dug by the magical power of God Indra. Seeing that his aunt was still thinking about her husband and trying to go back to see him, Sinxay lied to her that he would go to find food for her. He told her to wait for him in the cave. When he came out of the cave, he closed the cave with with a large stone. Then, Sinxay and Sang Thong returned to the city of Anorat to fight with the ogre Kumphan.

Sinxay and Sang Thong fought a battle with Kumphan and his soldiers. Sinxay cut off Kumphan's head with his sword. But the body of the ogre multiplied in 7. Sinxay then cut the ogres' heads again, and their bodies multiplied in 49. Then, Sinxay cut the ogres' heads again, and their bodies multiplied in 343. Other ogre soldiers came to help their king. The more Sinxay cut off the ogres' heads, the more their bodies multiplied!

Seeing that Sinxay and Sang Thong were more powerful than him, Kumphan decided to leave the battle in order to mobilise his soldiers. Sinxay and Sang Thong went back to the cave. Sinxay took out the large stone that covered the cave.

He told Sumontha that Kumphan's army was coming. He asked her to leave the cave immediately. Sinxay, Sang Thong and Sumontha set off a journey. But Kumphan's army was able to catch up with them. Sinxay told his aunt to stay in a shelter prepared by God Indra. But Sumontha did not want to stay there. Sinxay told her that the fight could harm her. After all, she accepted to stay in the shelter.

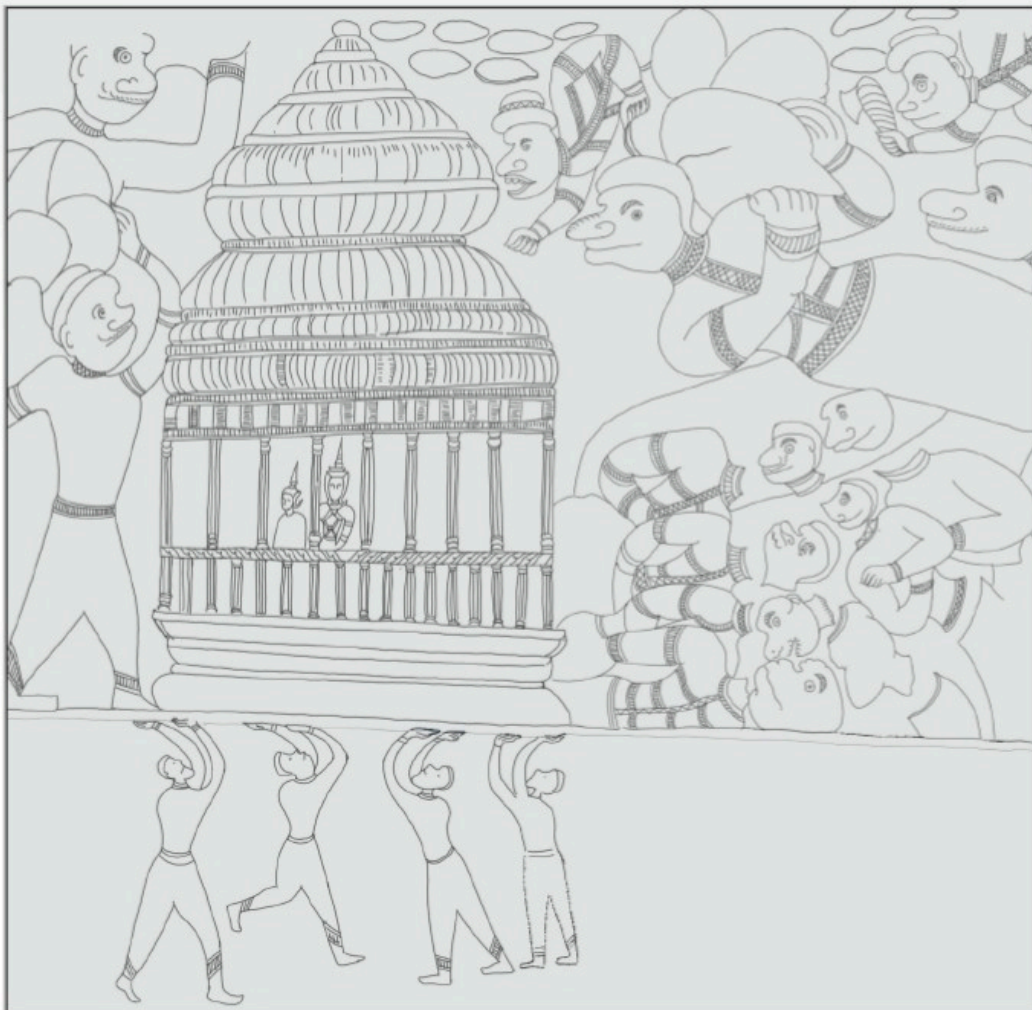

Figure 17. See No.3 on page XI :

Due to the harmful fight, Sinxay told Sumontha to stay in the shelter .

Sinxay then shot an arrow into the sky to signal Si Ho to come and help him. Si Ho flew to the battlefield. He noticed that the ogre army consisted only of mere soldiers who would do no harm to Sinxay and Sang Thong. Hence, Si Ho flew back to protect the six princes.

During the battle, Sinxay killed Kumphan's soldiers with his magic power. The three important commanders, namely Vaiyukan, Khaisi and Petkhai, were killed by Sinxay. Nevertheless, Sinxay did not kill Vaiyuvet who was Kumphan's nephew. Vaiyuvet and the other ogre soldiers retreated from the battlefield.

During the battle, Sumontha, staying in the shelter, tried to signal to her husband that she was detained by Sinxay and she wanted to return to Anorat City with him.

Kumphan realised that he could not defeat Sinxay. He used his magic power to invent one hundred thousand roosters. They flew to attack Sinxay and his two brothers. While the three princes were fighting with the roosters, not having time to take care of their aunt, Kumphan took advantage of this moment to carry Sumontha in his arms and flew to the river.

Sinxay, Sang Thong, and Si Ho saw the event, they followed Kumphan to the river. There, Kumphan turned into ten thousand ogres and fought the three brothers. The real Kumphan carried Sumontha in his arms. As the battle

between the three brothers and the ten thousand ogres resulted in the death of a lot of fish, Mekhala, Goddess of the sea and aquatic creatures, intervened and ordered them to fight elsewhere.

Kumphan died.

Sinxay shot an arrow to find out where his aunt was. The arrow then fell on the spot where Sumontha stayed. Sinxay came to meet her and fought with Kumphan. The ogre ran away. So, Sinxay was able to bring his aunt back to him.

Seeing his wife fall into Sinxay's hands, Kumphan did not give up. He came to fight with Sinxay again. Kumphan used all his weapons to attack Sinxay but was intervened by Sang Thong. He invented a great shield against all weapons. Kumphan tried to attack Sinxay again, but Sinxay violently threw him against a mountain. So, Kumphan crashed and died.

Sumontha saw that her husband's body was no longer moving, but his eyes were still moving. She could not bear seeing the agonizing moment of her husband's life and death. She then begged Sinxay to cut off her husband's head so that he would not suffer from pain. Sinxay did as his aunt implored. He cut Kumphan's head. Sumontha wished to meet her husband and to live with him again in her next life.

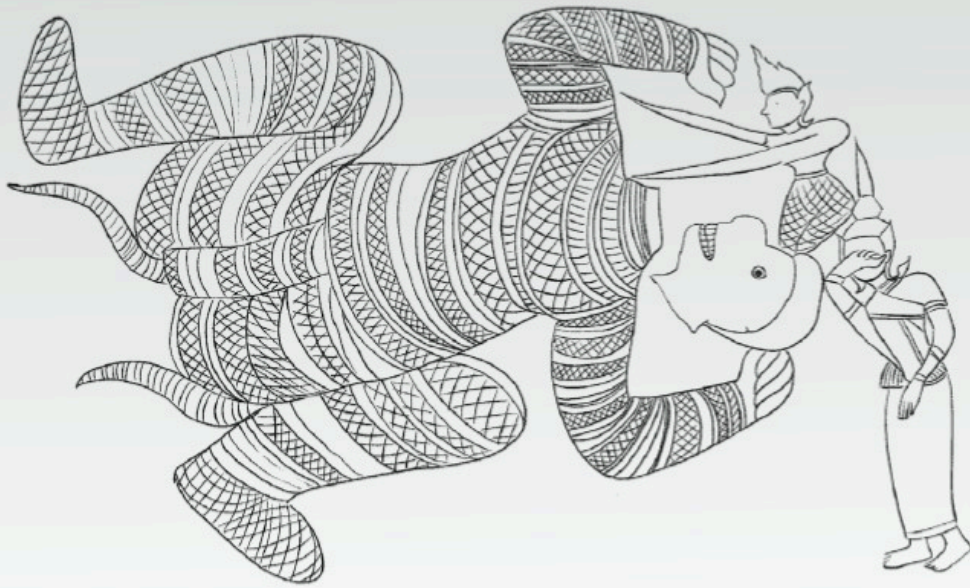

Figure 18. See No.6 on page XI :
Sinxay cut off Kumphan's head. Sumontha cried.

Sinxay went to the Underground City to take Sidachan.

After the death of her husband, Sumontha thought of her daughter, Sidachan. She was Varunrat's wife. Varunrat was the King Naga, a mythical serpent, living in the Underground City.

Sumontha then asked Sinxay to go to the Underground City and bring Sidachan back to her. She wanted to live with her daughter in Pengchan City.

Sinxay dropped off his aunt at Kumphan's palace. He told Si Ho to return to protect the six princes. Sinxay and Sang Thong left for the Underground City.

As for Kumphan, he was not yet dead. The love he felt for his wife was so great. His headless body crawled towards the palace. He wished to die next to his beloved wife. Kumphan died as he came close to his wife. Sumontha mourned the death of her beloved husband.

Sinxay played Saka with King Naga Varunrat.

Sinxay told his aunt to stay in the palace. He was going to take Sidachan from King Naga Varunrat. Then, Sinxay and Sang Thong went to the Underground City. When they arrived in the city, they met Khun Nag, one of the Naga dignitaries. Sinxay and Sang Thong told him that they wanted to play Saka, a sort of betting game, with King Naga Varunrat.

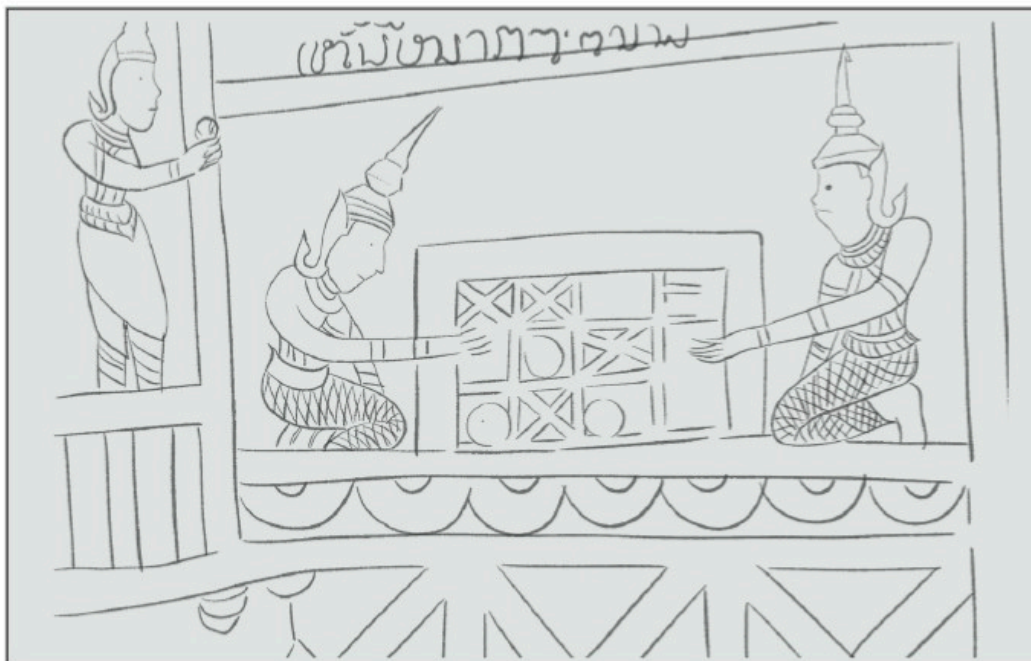

Figure 19. See No.4 on page XI : Sinxay and King Naga Varunrat played Saka.

Khun Nag told them to stay in the hall. He went to inform King Naga Varunrat about the two princes' visit. King Naga Varunrat told Khun Nag to invite the two visitors to see him.

Sinxay and Sang Thong paid respect to King Naga Varunrat and told him that they were Phaya Kutsarat's sons. They visited King Naga Varunrat and wanted to play Saka Game with him. King Naga Varunrat agreed to play the game with Sinxay. They made bets in the game. If Sinxay lost the game, he would hand over his bow, arrows, and sword to the king. But if King Naga Varunrat lost the game, he would give his city to Sinxay. Then, they started playing Saka Game.

Sinxay fought with King Naga Varunrat.

Finally, Sinxay won the game. But instead of taking the city, Sinxay asked for the king's wife, Sidachan. King Naga Varunrat was very furious. No one dared to ask for his wife. There was a fight between Sinxay, Sang Thong, and King Naga Varunrat.

Sinxay knew that Garuda, the great mythical bird, was the enemy of King Naga Varunrat. Hence, he shot an arrow to call for his help.

When Garuda arrived in the Underground City, he killed many Naga soldiers. King Naga Varunrat was afraid of Garuda. He obeyed Sinxay's demand. He gave his wife Sidachan to Sinxay.

Before leaving the Underground City, Sinxay taught King Naga Varunrat to follow the traditions and rites of Buddhism, and to practice the king's noble virtues. Then, Sinxay, Sang Thong, and Sidachan left the Underground City for Anorat City.

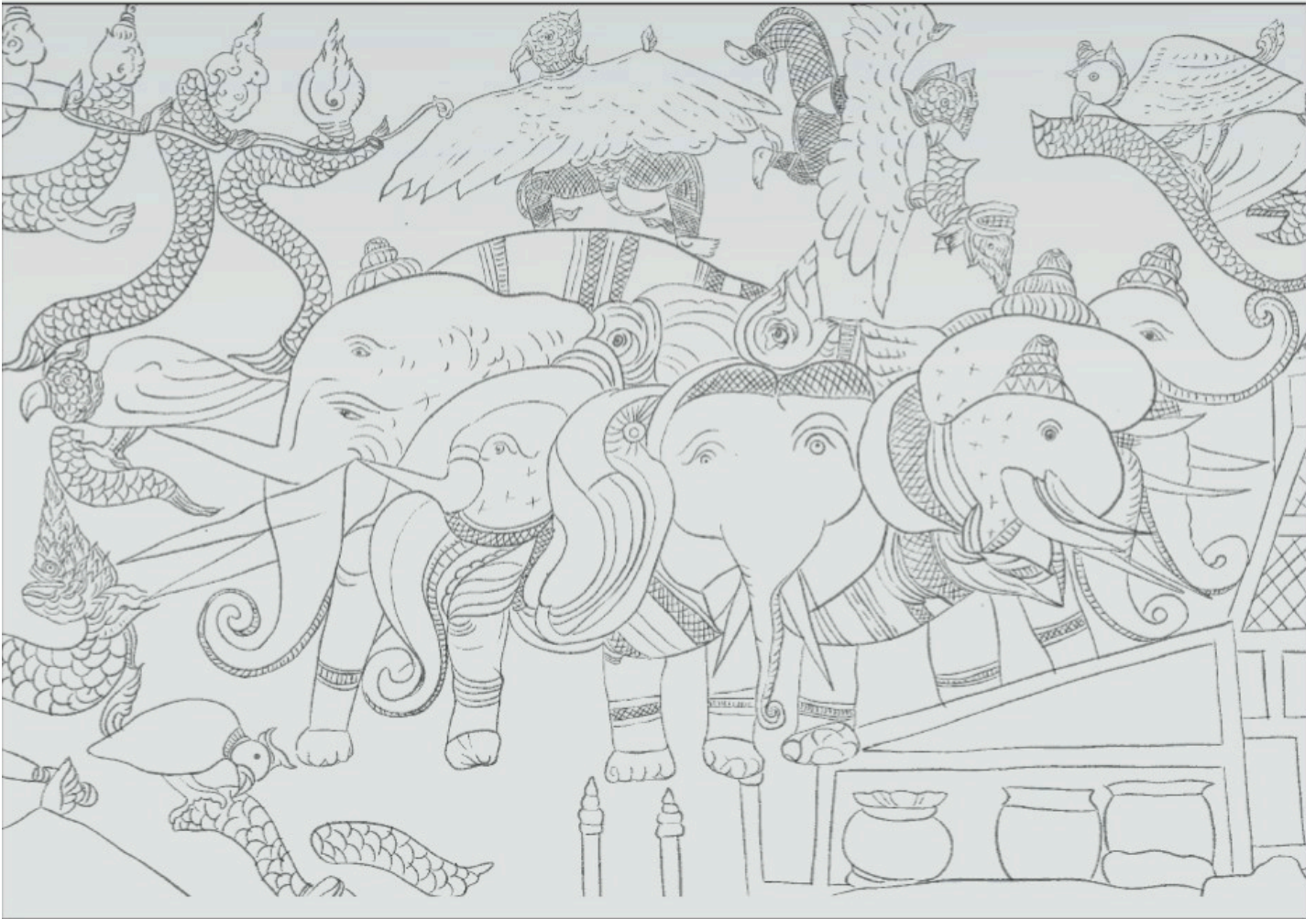

Figure 20. See No.4 on page XI : Garuda killed the Naga soldiers.

Sinxay organised the funeral ceremony for Kumphān.

After ascending from the Underground City, Sinxay solemnly organised the funeral ceremony for the late ogre Kumphān. The ceremony took place in the centre of the Anorat City.

Sinxay appointed Viyuvet a new king of Anorat City. Viyuvet was Kumphān's nephew. Sinxay taught the new king to practice the king's noble virtues in order to rule the city righteously. Then, Sinxay, Sang Thong, Sumontha, and Si-dachan left Anorat City.

Figure 21. See No.7 on page XI :

Sinxay organised the funeral ceremony for Kumphān.

Sumontha met the six princes.

The journey from Anorat City to the forest where Si Ho and the six princes were staying was too long. God Indra appeared and carried them across the rivers. Within seven days, Sinxay, Sang Thong, Sumontha, and Sidachan arrived at the forest and met Si Ho and the six princes.

Sinxay recounted his adventure to the six princes and told them to take Sumontha and Sidachan to meet King Kutsarat in Pengchan City. As for him and his two brothers, they would return to Chiang Sin City to join their mothers.

Nevertheless, the six princes feared dangers while travelling through the forest. They begged Sinxay, Si Ho, and Sang Thong to accompany them to Pengchan City. Sinxay and his two brothers agreed to their request.

The six princes pushed Sinxay, Si Ho, and Sang Thong down a cliff.

They came to a basin called “Huay Tat”. The water of this basin came from 5 rivers. The basin was located next to a ravine covered with rocks. The six princes invited Sinxay, Sang Thong, Si Ho, Sumontha, and Sidachan to take a rest by the basin. They all agreed to stay there for a while.

The six princes were afraid that their father, Phaya Kutsarat, would find out the truth and punish them with death. Therefore, they planned to commit a fatal action. They invited Sinxay, Sang Thong, and Si Ho to swim in the basin. The six princes persuaded the three brothers to stand on the cliff, and then pushed the three brothers down into the ravine. The three brothers died.

Then, the six princes came to tell their aunt that Sinxay, Sang Thong and Si Ho accidentally fell into the ravine and died.

Figure 22. See No.6 on page XI :

The six princes pushed Sinxay and his brothers down into the ravine.

Sumontha made a wish.

Sumontha and Sidachan burst into tears and wept loudly. Sumontha could not believe it. She hoped that they were still alive. Before leaving the place, Sumontha secretly hid her “Pha Sabai”, a part of her costume, her hair needle, and her tiara on a tree. She made a wish that one day someone would return her three belongings back to her. This meant that her three nephews were still alive. On the way back to Pengchan City, some of the six princes tried to pay court to Sidachan. This irritated Sumontha a lot, but she did not show her irritation.

God Indra helped to bring three brothers back to life.

Later, God Indra appeared to the bodies of the three brothers. He poured the sacred immortal water on the three bodies. The three brothers came back to life. Then, God Indra took them to their palace in Chiang Sin City. Sinxay, Sang Thong and Si Ho met their mothers. They paid respect to them and told them about their adventure. Queen Chantha and Nang Lun were happy to see their sons and told them to lead a happy life in Chiang Sin City.

There was a big parade to welcome Sinxay to Pengchan City.

The six princes, Sumontha, and Sidachan arrived in Pengchan City. Phraya Kutsarat was very happy to see them all. They were sort of crying for joy. They embraced each other. As for Sumontha, Phraya Kutsarat threw his arms round her and embraced passionately. They did not see each other for a very long time.

The six princes told his father that they themselves found Sumontha and Sidachan. But Sumontha did not let them finish their words. She told her brother that the six princes had not found her. It was Sinxay and his two brothers who bravely did everything to bring her and her daughter back to Pengchan City, but unfortunately a fatal event happened to them. Then Sumontha told Phraya Kutsarat the whole story.

When Phraya Kutsarat heard the truth, he was angry. He could not accept the bad actions committed by his six princes and their mothers. So, Phraya Kutsarat expelled them from Pengchan City. Then, Phraya Kutsarat sent his dignitaries to invite Queen Chantha, Nang Lun, and their three children to come back to Pengchan City. On the day of the journey to Pengchan City, the mothers and the sons of Chiang Sin City were accompanied by the great Garuda, the Naga, and the ogres.

When they arrived in Pengchan City, Phraya Kutsarat welcomed them all. He later offered the city to Sinxay. God Indra had a crystal palace built for Sinxay, Sang Thong, and Si Ho.

During the coronation ceremony, the auspicious rain made by God Indra fell from the sky to signal the blessings of all deities. The great Garuda gave the royal name for Sinxay as Phraya Sang Sinxay the Great King, for Sang Thong as Phraya Sangkhachak, and for Si Ho as Phraya Sihachakracha.

Figure 23. See No.5 on page xi :

The kings from other cities offered their daughters to King Sinxay. He taught his people to behave righteously and follow Lord Buddha's teachings.

The kings from other cities offered their daughters as wives to Sinxay. Sinxay did not forget Kieng Kham. He sent his dignitaries to invite her to come to Pengchan City. King Sinxay taught the people of his city to live a good life following the teachings of the Buddha.

Figure 24. See No.7 on page XI :

Phaya Vessuvan poured the sacred water on Kumphan's ashes.

Kumphan comes back to life.

Phaya Vessuvan, the highly respected god protector of the North, did not see Kumphan. Normally this ogre would come to visit him. He worried about this ogre. So, Phaya Vessuvan went to Anorat City to find out why the ogre was absent. When Phaya Vessuvan arrived at the palace, he discovered that Kumphan's body had been burned. Phaya Vessuvan then poured the sacred water on the ogre's ashes. This sacred water revived Kumphan. Phaya Vessuvan expected that Kumphan would not retain any belligerent desire and turned to do good deeds.

Kumphan returned to kidnap Sumontha for the second time.

Kumphan could not behave as Phaya Vessuvan expected. He secretly went to Pengchan City. At night, while everyone was sleeping, Kumphan kidnapped Sumontha and Sinxay. He took them to Anorat City. In the city, he kept Sumontha in the palace and Sinxay in prison. The reason why he brought Sinxay to his city was that he wanted to boil him and eat him as his special food.

Figure 25. See No.5 on page XI : Kumphan kidnapped Sumontha and Sinxay.

Si Ho and Sang Thong, along with several soldiers, followed Kumphan to Anorat City. Si Ho and Sang Thong told the soldiers to wait for them outside the city. They entered the city. When they arrived at a pond, they turned themselves into small frogs and waited for some ogres who would come to fetch water to boil Sinxay.

An ogre came to the pond with a bucket. He had to get water from the pond to boil Sinxay. While he used a bucket to get water, the two frogs jumped into the bucket. The ogre poured the water from the bucket into a big jar. The two frogs jumped into the big jar. They later returned to their normal state. Then, Si Ho and Sang Thong went to find Sinxay in the prison. They were able to free his brother from the prison. Sinxay met Kumphan and fought with him again.

Figure 26. See No.7 on page XI :
God Indra intervened the fight.

God Indra intervened the fight.

The fight between Sinxay and Kumphan lasted a long time. Phaya Vessuvan came to tell them to stop fighting, but in vain. The fight continued. Finally, God Indra had to descend from the heaven and reconcile Kumphan with Sinxay. God Indra told them to realise the bad results of the fight and advised them to solve their problems peacefully. Sinxay and Kumphan agreed with God Indra's advice. They stopped fighting. Kumphan allowed Sinxay, Si ho, and Sang Thong to take Sumontha back to Pengchan City.

Kumphan begged Sinxay for forgiveness, then submitted a marriage proposal.

After the conflict was over, Kumphan came to Pengchan City. He organised an apology ceremony to Sinxay. Then, Kumphan asked Sinxay's permission to marry Sumontha. He gave numerous gifts as a dowry to her. Sinxay granted his aunt to Kumphan. A magnificent wedding ceremony took place in Pengchan City.

Before Kumphan and Sumontha returned to Anorat City, Sinxay advised them to behave righteously and follow the Buddha's teachings. The story ended with happiness.

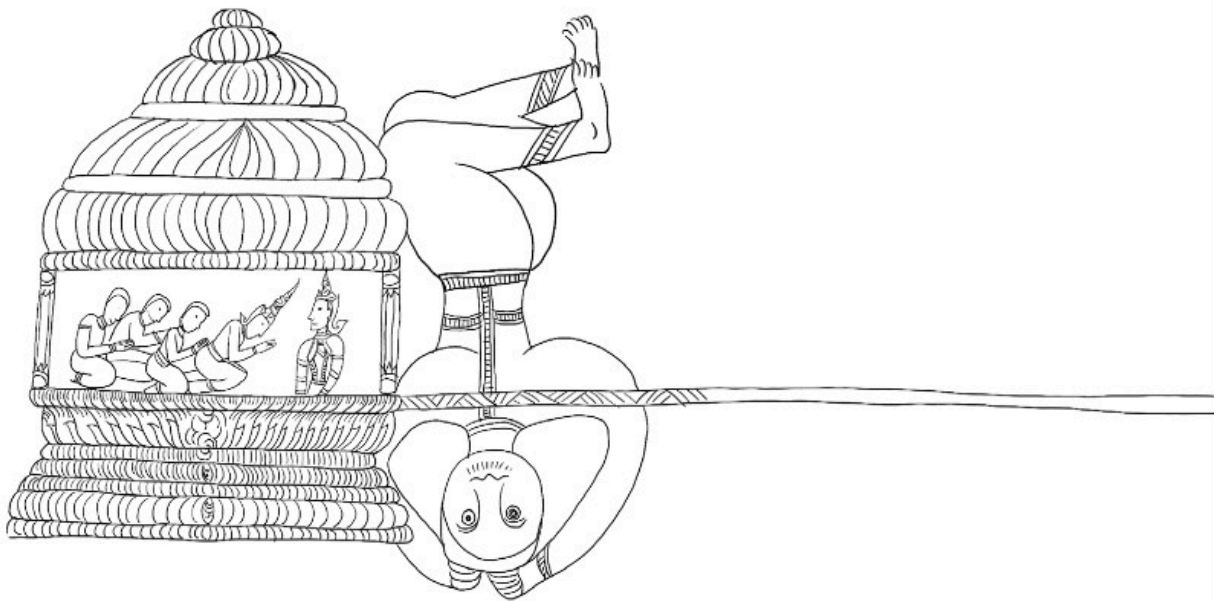

Figure 27. See No.2 on page XI :

Sinxay advised Kumphan and Sumontha to behave righteously and follow the Buddha's teachings.

The main characters of the story were reborn in the lifetime of Lord Buddha.

Sinxay was reborn as Lord Buddha, Sumontha as Visakha, Si Ho as Monk Anon, Sang Thong as Monk Saribut, Kumphan as Monk Mokkalana, God Indra as Monk Anurutthera, Phraya Kutsarat as King Suthothana, and Phaya Naga as Monk Sivali.

Figure 28. See No.1 on page XI :

The reincarnation of the main characters of the story.

Glossary

- Anorat City เมืองอโนราช
 Assamukhi อัสมุขี
 Buddha พระพุทธเจ้า
 Cave An ถ้ำแอน
 Chantha จันทา
 Garuda ครุฑ
 Gnu Suang งูชวง
 Hoy Sang หอยสังข์
 Huay Tat ห้วยตาด
 Hup Taem ฮูปแต้ม
 Jampa Nakhon เมืองจำปานคร
 Kalapreuk กาละพฤกษ์
 Khaisi ไคสี
 Khun Khon ขุนคอน
 Khun Nag ขุนนาค
 Khun Si ขุนสี
 Kieng Kham เกียงคำ
 Kinari กินรี
 King Naga Varunrat พญานาควรมหาราช
 King Suthothana พระเจ้าสุโธทนะ
 Mekhala เมขลา
 Monk Anurutthera พระอนุรุทธเถระ
 Monk Anon พระอานนท์
 Monk Mokkalana พระโมคคัลลานะ
 Monk Saribut พระสารีบุตร

Monk Sivali พระสิวลีเถระ
 Mount Lan เขาล้าน
 Mount Mahavong เขามหาวงศ์
 Mount Mat Ngern Yuang เขามาตเงินยวง
 Mount Phra Sumen เขาพระสุเมรุ
 Mount Velabat เขาเวระบาด
 Naga นาค
 Nang Lun นางลุน
 Nantha นันทะ
 Nariphon tree ต้นนารีผล
 Pathumma ปทุมมา
 Pengchan City เมืองเป็งจาน
 Petkhai เพ็ชไค
 Phaya Chat Than พญาฉัททันต์
 Phraya Kamatha พระยากาเมธา
 Phaya Kumphan พญาकुम्ภันท์
 Phraya Kutsarat พระยากุศราษ
 Phraya Sang Sinxay the Great King พระยาสังคีลปิชัยมหาจักรพรรดิราชา
 Phraya Sangkhachak พระยาสังขจักร
 Phraya Sihachakra พระยาสีหจักรราชา
 Phaya Thon พญาธร
 Phaya Vannura พญาวันนุรา
 Phaya Vessuvan พญาเวสสุวรรณ
 Saka สกา

Sang Sinxay สังข์ศิลป์ไซ
 Sang Thong สังข์ทอง
 Sangkhara Kuman สังขารา กุมาร
 Si Ho สีโห
 Sidachan สีดาจัน
 Siharat สีหราช
 Sinxay สิ้นไซ
 Sumontha พระนางสุมณฑา
 Underground City เมืองบาดาล
 Vaiyukan ไวยุกัน
 Vaiyuvet ไวยูเวท
 Varunyak วรุณย์ักษ์
 Visakha นางวิสาขา
 Wat Chaisi วัดไชยศรี

Bibliography

- ทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์ (บรรณาธิการ). 2563. ถิ่นฐานบ้านสาวะถี, ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ภูธร ภูมะธน. 2564. กฐินสามัคคี วัดไชยศรี จังหวัดขอนแก่น, กรุงเทพฯ: มูลนิธิสิริวัฒนภักดี ฯ.
- Songwit Pimpakun. 2019. Deciphering the code Hup Taem (murals) of Wat Chaisi. Khon Kaen: Sinxay model, Isan Community Art and Culture media network.
- Songwit Pimpakun. 2023. Following the trails of Hup Taem Sinxay. Khon Kaen: Wat Chaisi.

แหล่งเรียนรู้ชุมชนคุณธรรมวัดไชยศรี

โครงการผลิตสื่อความรู้สู่ป้อมต้นไม้วัดไชยศรี
เพื่อสร้างการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดขอนแก่น

ประธานโครงการ

พระครูบุญชยากร

เจ้าอาวาสวัดไชยศรี, เจ้าคณะตำบลสาวะถี เขต 1

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผศ.ชอบ ดีสวนโคก

รศ. ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดี

ผศ.เฉลิมเกียรติ มินา

ผศ. ดร.หอมหวล บัวระภา

ผศ. ดร.สมัย วรรณอุตร

พญ.วนาพร วัฒนกุล

เลขานุการโครงการ

ผศ. ดร.ทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์

ขอขอบคุณ

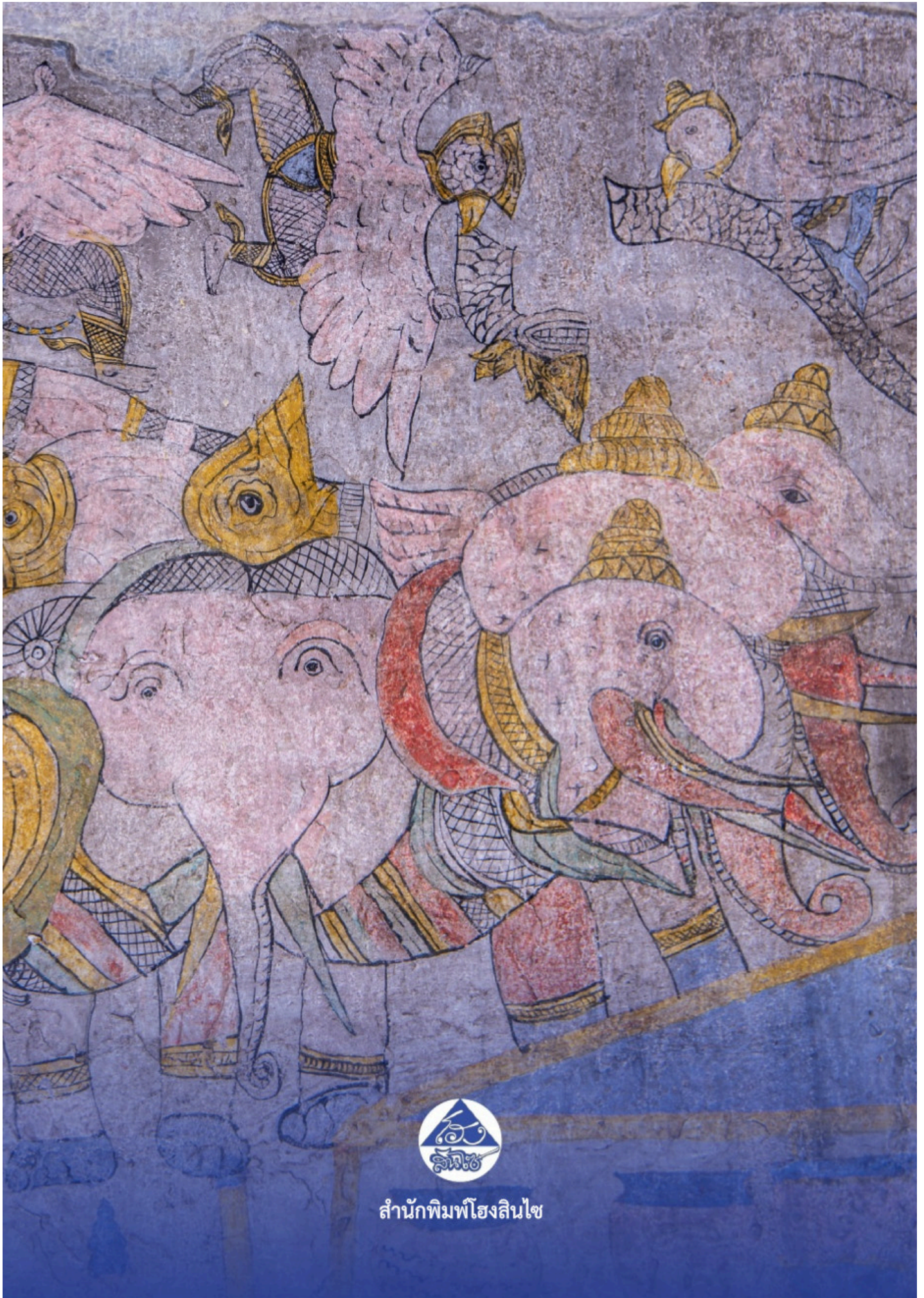
กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดขอนแก่น

ชุมชนสาวะถี

สนับสนุนโดย

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม

สำนักพิมพ์โองสินไซ